

שאלות ותשובות הרמ"א א ב

דנאמנת אס נתנה אמתלא לדבריה כדאיתא פ"ב דכתובות (דף כ"ב ע"א) א"כ ש"מ דבאחזקה נדה בשכינותיה סוי כאליו ראתה ודאי. וכמו שכתבו סר"ן והמ"מ פ"ד דלאיסורי ביאה לדעת הרמב"ן וכתב שם המ"מ שזהו גם כן דעת הרמב"ם. ולפי זה אפשר לדון בנדון דידן ללא יסורא. מ"מ נראה דיש לדקדק מדברי רב יסודה עלמו דשרי, דמקדמא בעלה לוקה עליו משום נדה ולא קאמר דכיוו עממה חלקה לשום נדה אס עלה בעלה עליה, ש"מ דדוקא בעלה שאינו יודע מעוממאסה וטעמיה הוא דמהיה ליה חזקה בשכינות אבל לגבי ידידה אס יודעת בעממה שאינה עממה אלא שהחזיקה עממה בכך או שהחזיקה מן השכינות שלא כדון אינה לוקה, וס"ב בנדון זה דידן שמתחילה לא נעשה אלא בחזית חזית דהוי שרי. מיסוי איכא למימר דלדבריה דרב יסודה כולל לרבותא נקט דלא מיבעיא היא עממה דפשיטא דלוקה מאחר דהחזיקה עממה לגדה פשיטא דלוקה אלא אפילו בעלה דלא עביד מידי וס"ל איני מאמין לדבריה האחרונים אפ"ה לוקה, וראייה לפירושו זה האחרון מהא דחמירין סוף קידושין (דף פ' ע"א) א"ר חייא בר אבה א"ר יוחנן מלקין על החזקות סוקלין וזורפין על החזקות ואין זורפין תרומה על החזקות, מלקין על החזקות כדבר יסודה דאמר רב יסודה כוחזקה נדה בשכינותיה בעלה לוקה עליה משום נדה, סוקלין וזורפין על החזקות כדברה נר בר הונא דאמר רבה נר רב סונא איש ואשה חטוק ותינות שהגדילו בחוך כהני נסקלין זה על זה אמר ר' שמעון בן פיאי אמר ריב"ל משום בר קפרא מעשה באשה שצאה לירושלים ותינות מורכב לה על כחיהם וסגדיליהו ובה עליה וכביאות לב"ד וסקנא לה מפני שבנה ודאי היה אלא שברוך אחריה ע"כ. הכי לך דאמ"ר דאוחו ודאוחו החזיק עליה שידע אס הוא אמת או לא אפ"ה סוקלין וזורפין אותה, ובודאי אינו היה מועיל לו שום אמתלא וטעמה לא היה נסקל ושרף על החזקה. ואין לחלק ולומר דלעולם גבי דהא אין לוקה עליה אלא בעלה דלא מהימנין ליה נגד החזקה אבל לדידה שריא כואיל וריא יודעת האמת. וס"ב דבוקלין וזורפין על החזקות הכס שאני דהחזקה לא ביחה על פיה אלא האחרים החזיקו בכך כדמשמע בלשון איש ואשה חטוק ותינות שהגדילו בבית וכן מעשה באשה שצאה לירושלים דהחזקה על פי האחרים, אבל כשהחזקה על פיה כמו בנדון שאין אחרים יודעים אלא על פיה שגובשת בגדי נדות או שאמרה להס עממה איני אימא לעולם דלא מקרי חזקה, (או שיש לחלק בין חזקה נדות דמקמינן לה חזקה טעיה לחזקה עריות דלא הוה להס חזקה היתר מעולם). ולכאורה נראה כן מהא דריתא פ"ב דכתובות (דף כ"ב ע"א) האשה שאמרה אשת איש הייתי וגרסתה איני נאמנת טעמה שאמר הוא ספה שכתיר. ולומר הכס מקרא דחמירין הכס שאמר הוא ספה שכתיר. ובודאי מיירי הכס אע"פ שלא אמרה כן חוך כדי דבור רק כוחזקה באשה אכתי ימים רבים אפ"ה יכולה לומר אחר"כ גרסתה סייתי וכמו שאמר הכס מעשה באשה אחת גדולה שטיפה גדולה בנוי וקפוז עליה בני אדם שאין מהגונים לקדשה ואמר להן מקודשת אני לימים עמדה וקדשה עממה א"ל חכמים מה ראייה לנשות כן אמרה להם בתחילה שברו עלי בני אדם שאינם מהגונים אמרתי מקודשת אני עכשיו שברו עלי אנשים מהגונים עממתי וקדשתי את עצמי וזו הלכה טעמה רב אחא שר הצירה לפי חכמים באושא ואמרתי אס נתנה אמתלא לדבריה נאמנת. משמע אע"פ דהחזקה לתקודשת ע"פ דבורה ימים רבים (כדמשמע בלשון לימים קדשה עממה) אפ"ה נאמנת אס נותנת אמתלא לדבריה ולא מיקל לה החזקה. ואע"פ דחלקו הבוסקים האה דקאמר במשנה א"ל סייתי וגרסתה איני נאמנת כדן בעיקן דוקא חוך כדי דבור או חזקה נאמנת אפיילו לאחר כדי דבור כמו שכתב סר"ן (פרק האומר וסמ"פ

לקדם רבותינו שבבב"ס. כל אחד יתברך ויתרום לפי מעלת פורתו, שלום :

א על דבר עקירת השלחן ממקום למקום על סמך שיכרך באחרונה ויעלה לשחי האכילום. שלא היה נראה לי לפוס ח' ג'ש כלי. מלאח און לי כסר"ן פרק ערבי פסחים נבי הא דתנן מי שאכל ושכח ולא בירך יחזור למקומו ויברך. וכתב שם ה"מ בשוכח אכל לכתחילה קודם שיעקר ממקומו לריך לברך, וכדומה לזה כתב הכל בו בלכות פסח דאסור לעקור ממקומו ללכת למקום אחר. אפילו סינה שס זקן או חולה אלא לדבר מלוא עוברת עכ"ל (ב"י ס' קע"ח בעור א"ח) וכתב על זה אלא נכירה כן בגמרא. ומ"מ נראה דעד כאן לא פליגי אלא בחוך למקומו וכניה שם מקלח בני הסבורים אבל בלאו הכי מותר לטעמי עלמא אסור דכסה לא פליגי דלכתחילה אסור כדברי סר"ן דלעיל, ודי מזה :

ועל דבר השני שנפלה מהלוקח בין הגאונים בשאכלים פח למתק השפיה אס לריך נעילה על הפח. אומר, אע"פ שידעתי שאין סכרעה הלמוד סכרעה מ"מ מאחר שסייתי צמיון כשדברו מזה הדבר לא אוכל להחליט מחוות דעתי גם איני וישבור עלי מה. תנן מעשה שלמה פרק כ"ד מברכין (דף מ"ד ע"א) דכל שהוא עיקר ועמו עפלה מברך על העיקר ופותר את העפלה ואפילו בשח חמירין ביה עפל כדמוכח הכס גבי רב מלחה ואכל פח עמו כו'. ואין לחלק בין דבר המסלק היקף לדבר הגורם המתקן שהייס כדמוכח בהרומה דהשן (סימן ל"א) דלא מחלק בכהי כלל רק שמתקן בין אוכל דבר הטפל קודם לעיקר דלא לריך ברכה על הטפל, ובין אס אכל העיקר תחילה ואחר"כ בא הטפל כדמוכח הכס מדבריו, וחכו חילוק אמתי, וע"י זה מסולקת כראייה שביא המחמיר מדברי רבינו יונה סוף אלו דברים שכתב שאס אוכל כדי לנשות אחריו אינו בעל לגבי שהייס ונריך נעילה. דכל זה לא מיירי אלא באוכל קודם השפיה לגמרי דלא העפילה בזה ראשונה ולכן אינה נעילה לגבי שהייס. אבל כששתו ראשונה ואחר"כ אוכלים מעט למתק שהייס אין לריך ברכה דבעל לגבי שהייס כמו שכתב מהר"א בתשובה דלעיל והביא ראייה לדבריו מספר א"י, ונראה דכ"ה לענין נעילה דאין חילוק בין ברכה לנעילה, ואין להשיב מדברי רבינו יונה דלעיל דקאי הכס איש צדיק בסעודה כו' דמשמע דכבר החמירו לנשות ואחר"כ ירין ליעול כדברא לכול, דשאלו הכס דכפיו ככסודם וכיו עקירת מקוה כמבואר הכס, וגדולה מזו כתב הכל בו בלכות ברכה השירות וז"ל, מקדשת שטעוהין על הפח ואוחו פח עפל למקדשת שהדבר ידוע שאין באים שם לכול להם ואוחו הרקיקין אינם אלא לרבה המקדשת עליהם כדי בלא יטעפו הדיים כדכס הלכה הרקיק הוא עפלה וברכה במקדשת פוערה עכ"ל :

ב שאלה על אשה אחת שילדה ג' פעמים בחדש השמיני ושתשה שצין כעז גרם לה זמח ונלמה להסחיר עבורה מבני בית אשר אחת ושכינותיה, וסככים בעלה עמה שחאמר עממה היה כפני בני ביתה בתחלה עבורה כדי להסחיר טענין. ועכשיו שאלהה אס בעלה מותר לבה עליה חוך אוחן הימים שחדרו אשר עמו מאחר שלפי האמת היא פוערה :

נראה אע"פ דאמר פרק המדיר (דף פ"ב ע"א) ובסוף קידושין (דף פ' ע"א) אמר רב יסודה כוחזקה נדה בשכינותיה בעלה לוקה ע"ה משום נדה. והוספין רמב"ן ז"ל כיווא טעור (פ"ה סימן קפ"ה) וכתב דאס כוחזקה נדה בשכינותיה אפילו נותנת ה"ה אמתלא לדבריה אינה נאמנת וכוא יחד גרוע מאילו אמרה עממה איני

שאלות ותשובות דרמא בג

בשחיקה עומה לא הוכל לרצור אח"כ מאחר שאין אדם יכול להכחיש. נראה דכל זה אינו דהא אמרינן בכוותס (ב"ב:) ובכתובות (ב"ב:) כל מקום שהאמירה חורה עד אחד כדי הוא כפשים, וה"ס לגבי דהא נמי מאחר שהאמירה לא סתומה בין לענין עומתה ענ לענין טכרס א"כ מפירי הכפס שאמר הוא הפס שהחיד כמו גבי אשה א"ל הייתי אני וגרושה אני, שזריכה פדים בשניכס דאין דבר שבגרוה פחות משנים, ואם כן ש"מ דנאמנה לענין איסור, וה"ס גבי דהא נמי. והע"כ דשאני הכס דלוינה סותרת לגמרי דנדים בראשונים ומעטם א"כ לוינה כריכה שם אמחלה אבל גבי דהא דסותרת דנדים ולכן לריכה אמחלה אימח לא מהני, מ"מ נראה דאין לחלק בזה. דבנתינת אמחלה אפילו כותרת דנדים נאמנה כמו במקום דלוינה סותרת דנדים בלא נתינת אמחלה, וארבעה עירף טפי דהא כריכה פוסקים ס"ל דבלא נתינת אמחלה לוינה נאמנה בכריכה דלשח א"כ הייתי וגרושה אני אלא א"כ הוא בחוק כדי דבור אבל אחר כדי דבור לא, ובנתינת אמחלה מתינת אפילו אחר כך כמו שאמרו הפוסקים ס"ל. לכן נראה דאין לחלק בזה. והו דהרי בנאמנה עומתה אני מהני אמחלה אפי"ג דלוינו יודע אם משקרת אם לא, ופי"ג לנבי בחוקה דהס בשבועות דאין לחלק בזה. ועוד נראה דבנדון דידן אפילו כרמב"ן מודה דמהני לה נתינת אמחלה אפי"ג דכתב דלא מהני סייע דוקא אמחלה דמהני לגבי עומתה אני דהיינו שהאמר שלא היה בה כח או שאר אמחלותו כלנו ומעטם שכחצ ב"י דכולי האי לא הויה שפירא להחיות עומתה גרד בין שגינותים. אבל כפי האי גוונא דעיקר אמחלה סלויס בלתיים (ולא הייתה יכולה לעשות בענין אחר) בודאי אמרינן דמהני אמחלה כזו, וכרי שכחצ ספור דלא גרע מאמריס עומתה אני כדלית, דכוננו היא בנתינת אמחלה מוכחת דמהני כמו שכתבנו מראיות דלגלי :

פי"ב דלוינה וכוור סימן ק"צ), סייע בלא אמחלה אבל אם נתינת אמחלה לדברים נאמנה אפילו לאחר כמה ימים (וה"ס בנדון דידן דנתינת אמחלה לדברים דנאמנה) כמו בשבועה מעשה דקפאו עליה בני אדם שאינם מסוגלים (שהאמירה חתמים לפי שנתנה אמחלה) וא"כ בכתב כאל דבוקלין וכוורפין (היינו כשאין נתינת אמחלה, כמו כהוא איתחא דלתיא לירושלים כיון שלא נתינת אמחלה נראה דלא היה היתר משולם) ולכן מחוקקין לה הפס בודאי. ומעטם זה אמרינן הפס דאין שורפין טרומה על החוקה. ואז משב דבלא דבור דידכו החוקה בזה להס מאחתיס אכן לא מהימני אח"כ, אבל במקום דהחוקה בזה להס מלך דבריה לעולם אימח הפס שאמר הוא הפס שהחיד. וה"ס בנדון דידן דלוינה סבור אפי דהרי היה לה חוקה מהרה וגם לא החוקה רק על פיכ אם כן ודאי נאמנה בנתינת אמחלה לדברים. ומאחר שכחצ יודע ג"כ האמת א"כ ודאי שריא, והפסר לומר מאחר דקריא לבעלה כשנתינת אמחלה לדברים ויכולה לחזור בה א"כ אף קודם שהחזור בה יוכלה לשמש עמו כסתר, ואין בזה משום סח דלמרינן (שכח דף ס"ד: ע"ו דף י"ב) כל מקום שהאמר חתמים משום מלתיס כענין אפילו בחדרי חרדים אכור, דמאחר שאף למראית העין היו יכולין למיח להס היתר ולסגיד אמחלה ביהס, במעשה הוא עלמו נאמנה ליהן כאמחלה עליו. מ"מ דכוס אשה דלמר רב המונח (גיטין דף פ"ע ע"ב) שהכס שאמרה לבעלה גירשתי נאמנה ופסקו הפוסקים דהא קבלה קידושין מאחר כפי בעלה כראשון דהוינן קידושין, ש"מ דקבלה סקידושין הוי אמירה גירושין, וא"כ ס"ס בנדון זה. ורואים לדבר מענין יתכן אבינו עם דבקה אשתו בשטתו אח עעמו לפני אבימלך שאמר עליה אחותי היא ושמש עמה כסתר שגאמר וישקף אבימלך בעד כחלון, כהא אפי"ג דבחווקה לעולם בנתינת מ"מ היה מותר לשמש עמה אפי"ג דלחיותו אסורה לבני נח כידוע מדברייהס ז"ל.*

ג שאלה יעקב השיא בתו בעוד אביו יתכן קיים ומתן לו שטר חתי חלק זכר כמסג סררן, וזה נוסח השטר שכחצ בנתינת חלוטס שחייב להחזו אלף זכובים ואלו אלף זכובים יורשיו ויורשיו מחוייבים לשלם, אך כנדידה יחא ביד יורשיו אם ירצו לתת להחזו כחתי חלק זכר סן בנתינת סן כרתי או יסיו נפטרס מן הכוב בג"ל, והכס אח"כ מת יעקב בחיי אביו יתכן ואח"כ מת יתכן אביו. והכס חסותן תובע גם חתי חלק מירשת יתכן כי אומר ששכס כרתי לגבי יתכן חתמי חלק לו חלק בסן כמו שכחצ לו בנתינת ובראוי, וסוררס משביס כי אין לו חלק בזה כי הכס יורשי אבי אבינן :

תשובה דין זה יס לכרוז מהא דלתיא סרן מי שמת (ק"ל:ח:) דגריסין שלחו מהס סן שמכר בכסבי אביו בחיי אביו ומת בנו מוליד מיד הלקוחות וזו היא שפסא דריני ממונות לימדו ליה אבון מוצין וחת מפיק. מלי קוביא מלי אמר מהא אבוס דאבא קא אחינה תרע דכתיב תחת אבויך יסו בניך תשימום לגרים בכל היתר וכו' עד הכוס בצרכה הוא דכתיב עכ"ל בהמלא, ופירש שס רש"ס ז"ל וז"ל כהן מוליד מיד הלקוחות מפני שסן ראי וזה בוא ליד סכן משלם שייכו כהן לקוחות מכתו וכסס שהראוי אינו משתעבד כך אינו ממכר כו' עד וכן הלכס עכ"ל. עוד פריך בגמרא אהסינו דקאמר סתא בצרכה הוא דכתיב ופרקי ולענין דינח לא והסן סו' עד ואי סלקא דעתך לא מלי למימר מהא אבוס דאבא קאחינה דסהוא לענין ברסס הוא דכתיב כי נפל כו' ומשמי בגמרא דמנתיסין ליכא לתשמע מינה, ופירש שס רש"ס אסא דפריך והסן חז"ל ומתאי למרינן ז סיל שפסא דריני סוס

אלה ש"ע דמאחר דהוי ליה אמחלה כמו שאמר כי אמרתי רק אין יראה אליהם במקום דהס דהוי שרי, וא"כ ס"ס בנדון זה. דל"ל דשאני לגבי יתכן דהס מלי כסחירס אפילו למס שבהיקוקו לחיותו ולומר להס כמו שסתיב אברהם באמרו אך לא בת אחי ואחותו כהחות מותרת לבני נח, וכן הוי כרי, דהס אינו דלוינו לה אמר להס יתכן אחותי גמורה היא היה מתוך להס בענין זה ולא היה מילול אזהרה לנבי אין יראה אליהם במקום סוס. אלא ודאי שהחיות להס בלתינת גמורה ולכן הו"כר אמחלה זו ולא היה מספיק לו הכירון של אברהם אביו. ואין לחלק ולומר דלמח לטולם אימח לך דבחווקה דהס בשבועותס לא (גריכא) [מהני] אמחלה כלל וסח דמהני אמחלה בכל דברים ככ"ל היינו משום שסס דנדים שאינן תלויס בדידה לתוד. דהכס שאמרה מקודשה אני או אשה איש הייתי על כל פנים סוררכו עדים לסיות בדבר דהא סמקדש בלא פדים אין קידושין קידושין אפילו שייכס מורים כדלתיא בנסכת קידושין (דף ס"ה) ולכן אין נאמנה על עומתה רק דלוינה לנכסח חתיכס דליכורה ולכן נאמנה ג"כ לענין סתך עם סכבבאל, וכן יתכן עם רבקה אשתו שאמר אחותי סבוא דבר סידוע לרבים ולכן היה נאמן עליה שרי היה יכול לצבר במקום שילח משס שתיסה אשתו ולכן לא הייתה מזה חוקה חקס, אבל גבי נדה דכולה מילתא בדידה תלוי סתיר נאמנה על עומתה שתיס עומתה ורואים לריכה דמות ואין אדם יכול להכחיש אם כן לעולם אימח

* א"א"א ופי"ג היה לו לאבימלך להוכיח את יתכן על זה או לחזקו על דבריו. ומדשכחק נאמנתו ודאי הנהגה יתכן ע"ד דמאחר פירש לו אמחלה בטובה ראי' לסיות נאמן על הדבר וק"ל (מדרשם כרש"ון) :

שאלות ותשובות הרמ"א

בנכסי יתקן סוקן. אבל רבים חולקים בסברה זו ונראה לי דעמא לאו משום ראי' כי החוספות הקשו שם בגמרא (פרק מי שמת דף ק"ח) ור"ת אמר' קשה בדיוני ממונות דילמא היינו עימא משום דאין ב"ח נוטל בראוי כמו כחובה אשה דתקן בזכרות דלוי'ה וטולת בראוי ושמא י"ל דוקא כחובס אשה אבל ב"ח נוטל בראוי עכ"ל, אם כן שמיטין מדבריהם דס"ל דל"ע דב"ח נוטל בראוי אפ"ה סבן מוילא מיד הלקוחות דכרי פירש דלכסי הו' קשה בדיוני ממונות, וכן משמע שם מדברי הסבס אשירי שכתב ח"ל והיבא שפלו לו נכסים לאחר מיתה מאבי אמו שחיוו מן האב אינן יכולים לירש אלא ממנו ב"ח גובה מכן אי ב"ח גובה בראוי עכ"ל. נראה מדבריו מדקטק במקום שאי אפשר לירש אלא ממנו משמע הא במקום שכולים לירש שלא ממנו כגון בנכסי אבוב דלכא דיוכין' לומר מנה אבוב דלכא קא אחיון אפילו אי ב"ח גובה בראוי. וכן משמע דעת הרא"ש דכתב במירמ' דשלחו מחס בן סבן מוילא מיד הלקוחות, ואף ה"מטות שקבל עליו אביו אינו מחזיר וחו' שקשה בדיוני ממונות אבוב מזבין ואיבו מפי' עכ"ל, ויש להקשות דמני' לברא"ש דלפילו הדמים שקבל אין לרין להחזיר אלא ודאי דינו לו קשה קושיית החוספות למה הוא קשה בר"מ דילמא אשה עימא משום דלוי'ה נוטל בראוי. וכן וכן פירש דל"ע הוא היינו דלפילו שקבל אינן לרין להחזיר וזכר אינו מספיק טעם דראוי. וכן כתב הר"ן בהדיו' ח"ל שם שלחו מחס כו' עד חו היא שקשה כו' פירוש בן סבן מוילא משום דמני' למימר אלא מנה אבוב דלכא קא אחיו'ה דלוי'ה אבוב מעולם לא זכר בנכסים אלו ואין אדם מקיים מה שלא בא לעולם לידו. ומ"מ קשה הוא בדיוני ממונות שיוילא מידם בני דמים שכרי אילו היה אביו קיים ודולס לחזר צו סיס לרין להחזיר הדמים וזה שכתב במקומו וקם תחזי סיס נראס שסיב חייב לעשות בן אלא שכן פסקו במשבר'ה שמחא אבוב דלכא אחי וכו' הלכא עכ"ל. וע"כ משמע מדברי כולן דאף שקשה בר"מ מנעם דר"ה' אפ"ה יכולים למימר מנה אבוב דלכא קא אחיו'ה וכן משמע מדברי הטור שכתב סימן ר"א ח"ל אין אדם מקיים דבר שלב"ל כגון מה שאירש מאבוב מכור לך כו' עד היה אביו גורס ולרין למכור לרין קבורה ואמר מה שאירש מאבוב סיס מכור לך חייב חזקו חכמים שייב' אבוב מכור כבוד אביו כו' עד אפילו אמר מה שאירש מאבוב סיס מכור לך ומה סבן בחיי האב והא"כ מה האב בן סבן מוילא מיד הלקוחות ואפילו הדמים שקבל אביו מהלקוחות אינו לרין להחזיר שכיון שמה סבן בחיי האב לא בלא מעולם אכנסים לרשותו וזה בן סבן ב'ה מנה אביו אביו עכ"ל, משמע מדבריו שאף במקום שמכירת האב מכירה אפ"ה בן סבן מוילא מיד הלקוחות דהואיל ולא בלא סוכסום לידו אין סכסום בליס ממנו אלא מנה אביו אביו, ואפשר שאף דברי הרמב"ם שכתבתי לעיל יש ליישבן דר"ל נמי כסדרת הטור. אמנם דברי הגמיר משום שנוצרים לדברי רש"ס ושכן סבין דעת הרמב"ם ועיין שם, וא"כ אחרי שרבים חולקים בדבר הזה פלוגתא דרבוותא א"כ המוילא מחזירו עליו הראייה ודבר ידוע שהיומיום קרויים שחוקים וסחתן בא להוילא א"כ עליו להביא ראייה דפסקה המרדכי בכתובות (פרק הכותב בשם מהר"ם) דכל פלוגתא דרבוותא ולא ידעין סלכתא כמאן מוקמינן ממונא בחזקה מריה. ואין להכריע סברה דרש"ם ממתיתין דככותב שכתבתי לעיל דהיא ראייה לדבריו דהמקדוק בדברי הטור שוב לא יקום עליו כלל מהיתין דככותב דסרי כתב שכרי לא בלא לידו משום וזה סבן בא מנה אביו אביו עכ"ל. וא"כ אין מתיתין דככותב הולר'ה למימר דלוי'ה נוטל בראוי, דאי סיס נוטל בראוי על כרחו היינו לריכס למימר דלענין ככותב סיי

ממונות דמשמע דאין מוילאין ראייה לדבריהם והתנן כו' והא"כ פירש נמי אכא דחיי' דלאו מהיתין היא ופירש ח"ל והשנה ליכא ככא חתה אבוחין יסיו בריך דלענין דינא לא אשכחן במתיתין שום ראייה למילתא דשלחו מחס ולכן קשה הוא בדיוני ממונות וכו' סלכתא דשלחו מחס דכסי ס"ל אלא דלא אשכחן במתיתין שום ראייה מפורשת למילתא עכ"ל, משמע מפירוש רש"ם דטעם דבן סבן מוילא הוא מטעם דלגבי האב היה ראי' ולא יוכל למכור ולכן מני סבן למימר מנה אבוב דלכא קא אחיו'ה. וח"ל אם כן אמר' קשה הוא בר"מ סלל איכא כעס מפורש במתיתין דראוי אינו משתעבד כמו שביאר רש"ם מהיתין דפרק יש צבור, וכבר כתב הרש"ם דמשום שאינו משתעבד אינו ממכר, וא"כ אמר' קשה בר"מ סלל מהיתין היא. איכא למימר דלא מני למילף ממתיתין דיש לחלק בין מכירה לשעבוד דהא מטלטלי דיתמי לא משתעבדי לב"ח דבר תורה ואפילו שעבד לו מטלטלי בפירות לא מהני אם לא שעבדן אגב קרקע כדאיכא פ"ק דקידושין (כ"ד) ובודאי אי מכר מטלטלין בחייו הלווקח גובה מכן למ"ד פרק סוכב (מ"ד): מעוט קוונת דבר תורה ש"מ דמכירה עדינא משעבדא, וזה דמתיתין דיש צבור (כ"ב) דהביא הרש"ם דאין להשם בכתובתם ולא סכנות במוותיהם ולא סוכס כולן אינן נוטלים בראוי כבמותוק, איכא למימר דוקא לא משתעבד מהממא ולא מטעמא דלא יוכל להשתעבד אלא לפי שלא היה דעמיס עליה בשעת השעבוד שכרי לא היה עדיין בעולם אבל (מכירה) אימא לך לעולם דיכול למכרו ולהשתעבד, וליכא למשמע ממתיתין מיד. וזה איכא למימר דס"ל לרש"ם דלפטר רב"ח דאשר וגובה בראוי כמו שסוף לסברה החוספות שאלכותב למטה א"ה, ולכן הוא קשה בר"מ אמ"ג דטעמא הוא געווס ראו' הואיל וליכא למילף ממתיתין:

ואין להקשות על דברי דסי'ה' אינו לומר דיש לחלק בין שעבוד ומכירה כו' פירוש לפחות למתיתין לפי שהרש"ם שפירש הפעם משום ראי' הביא מהיתין דיש צבור וכתב לבסוף וכאם שאינו (משתעבד) אינו ממכר. אי"כ ש"מ דשעבוד ומכירה אחת היא, וגם איכא למישמע דליכא (למיתדי) למתיתין במה שכתבתי, דכרי רש"ם פבי'ה לוחס לר"היס: זו ה'קושי'ה אינה כלום, דרש"ם שפירש כך הוא בא לפרש טעמא דשלחו מחס דפעמייוו דכסח שראוי אינו משתעבד כך אינו ממכר. גם שמדבריהם שפעין דליכא למיתדי למתיתין במה שכתבתי. אבל ח"מ קשה הוא בדיוני ממונות דכרי ממתיתין לא מוילא למילף אילו לא שלחו סס וזה פשוט:

ודע שגם דעת הרמב"ם דעמא דרש"ם דכתב פכ"ב מה' מכירה ח"ל סבן מוילא מיד הלקוחות שכרי אביו מכר דבר שלא היה ברשותו וממאלו סוכסום עדיין ברשות האב וזה יורש אביו אביו עכ"ל. ואחרי זה נדקדק מדבריהם פעמא דסבן: מוילא מיד הלקוחות משום דלכא דהא היה יכול למכור בראוי אבל אם היה בענין שסיב יכול למכור בראוי כמו בנדון דידן כמו שאבאר למטה א"ה א"כ ודאי אין סבן יכול לומר מנה אבוב דלכא קא אחיו'ה. ואם כן שפיטא שסחתן יש לו חלק בראוי שכתב לו חמיו. יש להביא ראייה לסברה דרש"ם ורמב"ם דרש"ם א"ה ורמב"ם שכתבו דטעמא הוא. משום ראו' ממתיתין דככותב פרק יש צבור (כ"א): דקמי' אין הכבוד נוטל בראוי כבמותוק ולא הששם כו' עד וכל אלו אין נוטלין בראוי כבמותוק ופריך בגמרא וכל אלו חין נוטלין לאסווי' מאי לאסווי' נכסי אבא דלכא עכ"ל בגמרא. משמע אבא דלכא הו' נוטלין בראוי סיס נוטל סכבור בנכסי אבא דלכא ולא מני שאר אחיו למימר מנה אבוב דלכא קא אחיו'ה. וא"כ פשוט להבדיל זו דחתן יש לו

קטנה וראובן היה לו בן קטן וכזה לו שמעון לראו בן נכשיות
 כך ראו לקדש אם לא חקבל קידושין לבתי אתן לך עשרים
 זכונים כו', ופסק מור"ם דכחול והמקנה והקונה היו
 בעולם רק שחלו המאן בדבר שלב"ל הנאן קיים, ח"כ גם
 נדון זה הרי מקיים והקונה היה בעולם רק שחלו המאן
 בדבר שלב"ל הנאן קיים, דאין לחלק ולומר דשאי כהן
 שבידו לקיים התנאי לכבר נחבאר לפיל דמשום לא לא גרע
 ואין להשיב אמת שהיותוים לריבוי לקיים התנאי כדי
 לפטור מן החוב מ"מ איכא למימר דילמא לא היתה טווח
 המוריש במלת (הן בראוי) סן במחוק על ראו זה אלא על
 שאר ראו והואיל ואיכא דלפטוי בהא יד בעל השער על
 הסתמוהו. והנה שמעתי על חכם אחד שרצה להורות כן.
 על זה השיב כי זה אינו ואז"ע השונות בדבר :

התשובה ה' ולפי עמ"ס ה' הרי גרע איכא ראו
 אחר דעדיק מראוי זה ע"כ י"ל דלא כיון המוריש
 על ראו גרע כזה רק על ראו טוב ממו. דאי לא הכי
 אלא שזכו בראוי העדיק מכל ראו היאך כולל לומר שלא
 כיון על ראו זה אלא כיון על ראו הגרע ממו כ"ש שכיון
 על זה. אלא ודאי לריבוי למימר שזה הוא העדיק מכל
 בראוי וס' ליתא מדגריסין פירק יש בכור לנחלה (ר"ב:)
 אמתנין שכתבתי לעיל דקת"ס ה' בכור ראו נוטל בראוי
 כבמוחוק כו' עד וכולן אין נוטלין בראוי כבמוחוק ופירק
 בגמרא וכולן אין נוטלין סא חו למס סא קתני לה רישא
 ומתוך לאתווי נכסי אבא דאבא עב"ל הגמרא. ופירש"י אם
 היה אבי אביסין חי בשעת מיתת אביסין היו נכסים ראויים
 ליטול להם היתומה אפי"ן דודאי עמדין ליטול להם ואפי"ן
 יש לו בן אחר ויטול אלו חלק אביסין וס' דאמנא כבמוחוק
 דמי קמ"ל סיפא דלא מרישא סו"א ראו דקתני דאין
 בכור נוטל איירי בשאר ראו כו'. ח"כ משמע דאי לא הני
 סיפא היה נוטל ראו זה משום דהוה ס' ד כיון כבמוחוק
 ואפי"ן דאיתו נוטל בשאר ראו. ח"כ נדון דאין דנוטל
 בשאר ראו כ"ש דנוטל בראוי יפה כזה וגם מוכרת דאין
 דבר הנקרא ראו שהוא טוב מראוי זה דלכ"כ אמאי לא
 משי עדיפא בגמרא דסיפא בא לרבות אוחו ראו הטוב
 מה, דח"ל דס"ל לגמרא דבכור נוטל בראוי ראו הטוב
 מה דהא מתניחין סתמא קתני אינו נוטל בראוי כבמוחוק
 משמע כדריא דאיתו נוטל בשום ראו רק בדבר שהוא
 מוחוק. וחי היא רחיה מופתיה אין להכתיש רק מי שחולק על
 חלוקת המופת. ואין להשיב עליה שזה אינו מופת רק העתא
 דהרי מצינו ראו עדיק מה דהרי מלוה מוקדי ראו לגבי
 בכור כמה דפסיקא להנכח פירק יש נוטלין (ק"ד:) ולגבי
 במוחוק אשה וב"ה נקרא מוחוק וב"ה וכחונת אשה גובין
 אשה כמו שפסקו בחוספות פירק יש בכור (ר"א: ד"ה ולא
 בראוי, ופירק י"ג דק קב"ה:) וח"כ ע"כ ראו זה הוא עדיק
 משאר ראו ואפילו ראו דנכסי דאבא דאבא דהא תנן ואלו
 אין נוטלין בראוי כו' עד וכחונת אשה ח"כ כחונת אשה
 אינה נוטלת בראוי ואפי"ן גביא ממלוה בעל ואם כן
 שמעין שמלוה הוא עדיק משאר ראו והא דלא משני
 בגמרא לאתווי מלוה ואחר לאתווי נכסי אבא דאבא ע"כ
 לריבוי למימר דמשום כחונת אשה נקט דכחונת גביית
 ממלוה ואינה גביית מנכסי אבא דאבא. וח"כ לעולם אימא
 דילמא נותן מהנה ו' לא כיון רק אמלטה וקראו ראו כמו
 שיקרא לגבי בכור ראו ודוקא מלוה שכחונת גובה ממנו
 שעבר לו אבל שאר ראו שאין כחונת גביית ממנו לא
 שעבר לו :

והנה שמע תשובתי בדבר זה שזו הקושיא אינה כלום
 מן הסתמא וכל הגמרא. מן הסתמא כי זה אינו
 נראה שנתאר שכיון במלת ראו על דבר שיקרא ראו נבי
 בכור וגבי בעל ליתוסת אשמו לבד ולגבי שאל דברים מוקדי
 מוחוק, ולא נאמר שכיון על דבר הנקרא ראו לכל דבר.

כאלו בלא נאכסים לודי האב דהרי אין הכבוד נוטל פי
 שנים אלא נכסי האב ולא נכסי שאר יורשים וח"כ שוב
 לא הוה מצי למימר מכה אבא דאבא קא אחינא. וח"כ
 הואיל ואין בידיו להכריע אם כן דילמא הלכה כדעת
 הטור ובאר רטוחא ז"ל דס"ל הכי, וחס כן נדון זה נמי
 אפי"ן שכתב לכו בראוי כבמוחוק ויכול להשתעבד בראוי
 כמו שכתבו למטה מ"מ הואיל ומעולם לא אחא לידיה
 יטלין היתומים למימר מכה אבא דאבא קא אחינא. מ"מ
 ל"ל דנדרון דאין איכא לך אחר דמשום זה כ"ע מודו נדון
 דאין זה נכחן לא כתב ליה ראו כמוחוק לתור דח"כ לא
 כהאיל הכבוד דאין אדם משעבד דלש"ל וזה לא חקינו
 נוכח השטרות בעינין שיכתוב לו הירושה כחיי חלק זכר דזה
 לא היו מהני כלום הואיל והוא דלש"ל (וכמו שכתב
 המדרי פרק יש נוטלין תשובה מור"ם דאם כתב לו הסם
 כחלק אחד מן הבנים ונחרבו הנכסים אינו נוטל אלא כמו
 שהיה לו בשעת המתה משום דאין אדם מקנה דלש"ל),
 אך כתב לו שער חוב שחייב לו חלק זכונים והנה שחוב
 זה לא יעצר אלא ח"כ יתומיו יתנו לו בראוי כבמוחוק,
 ושפוט הוא שכל זמן שיתומיו אין מקיימים התנאי חזר
 כחוב להיום בתקפו ונבדורמו. וח"כ לכ"ע לריבוי היתומים
 ליתן לזמן בראוי כמו שהתנה אביסין כדי ליפטור מן החוב
 שנקו אביסין על נכסיו, דאין לפקפק ולומר דהואיל ואין
 אביסין יטול למכור בראוי הואיל ולא בא עדיין לידו ג"כ
 לא יוכל להסתות עליו, דז"א דח"כ גם נכסים עלמן
 כבמוחוק שנתרבו לא יטול מכה תשובה מור"ם לעיל,
 אלא ודאי דאפי"ן דאין יוכל להקנות דבר שלב"ל מ"מ יוכל
 להסתות עליו וס"ה ראו. וחו דהרי כתב הטור אכן בראוי
 (בסומן ל"ה) וח"ל אלא התנה עליה שיתן לו פלוני חזירו או
 שישיא בתו לבנו וכיוצא בזה תנאו קיים שהרי בידם לקיים
 ותקן לפלגי ממונ עד שיתן לו פלוני חזירו או שישיא בתו
 לבנו עכ"ל. והנה דבר ברור שאין האשה יכולה למכור
 חזירו של פלוני מאחר שיכולה להסתות עליהם כיו תנאי
 ס"ה נדון דאין דאפי"ן דלא יוכל למכור ראו מ"מ וכל
 להסתות עליו. ואל יעצר מאחר הטור שהרי בידם לקיימה
 שחולל ליתן ממונ כו' (למדיק לפרש) דשם טעמא דטולס
 להסתות בשום דבריה (יכולה) לקיים התנאי אבל נדון דאין
 שאין בידם לקיים התנאי דהיאך יכול לעשות שאביו יתקן
 יתן לו נכסיו ומשום הכי כחן לא היו תנאי, אל יבטולק
 רעיוןק לומר כן כי גם זה הכל ודעות רוח, דגם כחן היה
 יכול ליתן לאביו ממונ הרבה שאביו בעלמו יכתוב לתתו
 חיי חלק (זכר בכל) וגם בלא אביו היה יכול לקיים תנאי
 בדק שהיה מפייהם את יורשיו ברצוי כסף או בדברים
 שקיימו אגאו. וחו דהא דכתב הטור שחיי בידם לקיים
 תנאו כו' לאו למימרא דאילו אין בידם לא היו תנאי
 והמעשה בעל אלא אדרבה לא היו תנאי והמעשה קיים
 כדאיתא כדריא בגיטין פירק הסגנר (פ"ד.) לל אמר רבי
 יהודה בן שימא כל שאי אפשר להסתקים בסופו והתנה עליה
 מתחלתו אינו אלא כפולגנא דבדריס ולא היו תנאי והמעשה
 קיים וכן שפסקו כל הסופקים, וח"כ ג"כ נדון זה נכח על
 היתומים עשני פנים, אם נחשב תנאי זה דבר שהיה יכול
 לקיים ח"כ תנאי הוה ולריבוי לכל הפחות לקיים תנאו,
 ואם נחשב שלא היה בידו לקיימו ח"כ מפליג בדברים היה
 והנאו בכל הפירו קיים ואפילו היו רוצים לקיים התנאי לא
 מהני ולכן בתנאי הוא שחיקא יפה מדיוקן לומר שהוא
 דבר שלל ויכל אביסין לקיים דח"כ היו לריבוי לפדות כל
 סחוב. וכדי להלק ערעור זה מן היתומים אומר שג"כ פשוט
 דהוה תנאי ופטרותם מן החוב אם מקיימים התנאי דכן כתב
 הטור ח"כ סימן ר"י ח"ל אפי"ן שאין אדם יכול להקנות
 דלש"ל יטול להסתות בדבר שלא בא לעולם עכ"ל, וכן הוא
 בגמרא פירק דב"מ תשובה מור"ם על שמעון שהיה לו כה

שאלות ותשובות הרמ"ג

מן כהנא כי אביא לך ראייה שאין לחלוק עליה דנתן מתנה דיוו כמו כחובת אשה ולא כמו כבוד לענין ראו, מדגריסין פרק יש וחולין (ק"ב:) הניח אין הכבוד ונטל פי שנים בשבט ששבתו נכסים לאחר מיתת אביהן רבי אומר יוטל בשבט מאי פעמייהו דרבנן אמר קרא לתת לו פי שנים מהנה קרייה רחמנא מה מתנה עד דמטיא לידיה אף כבוד עד דמטיא לידיה ורבי נמי הוה כתיב לתת לו הכסף שאם אמר איני נוטל ואיני נוטן רשאי עכ"ל הגמרא, והשתא איכא למידק (אי הוה נוטן מתנה) לענין ראו כמו כבוד וגענין מתנה מיקרי מלוה ראו כמו בכבוד אם כן (מה מקשה) ורבי נמי כו' דילמא הכתוב קראו מתנה לענין זה ויגעו ללגבי מתנה כוי מלוה ראו (והוא הדין) יבא דין כבוד, וגם הכרזן אמאי לא משני כן, אלא ודאי ר"מ דלהא מילתא דין מתנה כדון כחובת ומלוה קרוי לגבי מתנה מוחזק כמו שקראו מוחזק לגבי כחובת אשה וצ"ח. ועוד אומר דעל כרחק במקום שנקרא מלוה ראו הוא גרוע מנכסי דלגבי דלחב, ומה שכתובת אשה גובה ממנו וכן צ"ח הוא מעטש שאפרש למטה אי"ה. ותעד דהתוספות פרק יש כבוד פסקו דאין הכעל נוטל במלוה אשבו שמהה משום דגריסין פרק יש וחולין (ק"ג) אי"ה אביו אי"ה יוחנן אי"ה יבאי אי"ה ומעו בה משמיהו ריב"ק מנין שאין הכעל נוטל דבראי כבמוחזק שגריד וצ"ח סוליד את ואיר ויהי לו עשרים ושלש ערים בדרך הנהלגד מנין ליאיר שלא היה לשגוב אלא מלמד שגבא שגוב אשה ומתה כחיי מורישיה ומתו מורישיה וירשה יאיר עכ"ל, ואי"ה אי הוה מלוה ויהו מוחזק ועדיף מנכסי דלגבי דלחב אלא מהו ראייה הוהאפסות מנכסי אבא דלחב לענין מלוה, אלא ש"מ בראו מלוה אינו עדיף מהוה דנכסי אביו דלחב. ואל"ל דא"כ הוה ככרות הסוכות ולגבי כבוד ולגבי בעל נכסי אשבו הוה מלוה גרוע ולגבי כחובת ולגבי צ"ח הוה מלוה עדיף. גם זו אינה כלום דלענין מקשה קושיא זו בלא דברי דלגבי כחובת מלוה עדיף משבט דהא אין אשה נוטלת שגבא כדתיבתא שמתיהו דין כבוד ולגבי בעל שגב עדיף ממלוה דבעל גובה שגב כדתיבתא בהוספות דיש כבוד ודיש וחולין אי"ה דאיוו נוטל במלוה אלא על כרחק לעולם מלוה הוא גרוע. והא דצ"ח וכחובת גובין ממנו היינו משום דבעל חוב וכחובת ולפרעו הן גובין דהיינו גובין משום דלא התחיל שגבונן ואם המלוה היה מוחזק לכך גובין ממנו אבל בעל נכסי אשבו או לגבי כבוד דכוח ירושה ולא התחיל זמן הגבייה אלא לאחר מיתת ואו הו מלוה ראו לכן לא גבו מיידי. כן ל"ל דבר פשוט וזה ג"כ מיושב קושיא חזקה דמ"ש דלגבי כחובת וצ"ח מיקרי מלוה מוחזק ולגבי כבוד ובעל מיקרי ראו ולדברי הוא מיושב, והוא נכון :

התשובה השנייה דלא שייך למימר כאן כלל יד בעל השטר על התחובה אף אם גודש שום הוא ראו גרוע דלא שייך האי עימא אלא צדד המסופק בלשון השטר ואי אפשר בלשון אשבו שיהיה שם הפירושים אז יד בעל השטר על התחובה כהיה דגט פשוט (קס"ה:) וזו מאה דאיוו פלעים דאיכא לפסוקי דילמא וזו אורי או וזו מדינה ואי אפשר לפרש שתייהן אז אמרינן דיד בעל השטר על התחובה אבל כאן דאפשר לפרש שכלול הכל בלשון ראו פשיטא שכוללן בו הכל ולא שייך לומר יד בעל השטר על התחובה דהא איחא בדיחא פרק מי שמח (דף ק"ב:) אמר נכסי פלוגי עבדא מיקרי נכסי מדתן כו' ארעא מיקרי נכסי מדתן כו' שטרלא מיקרי נכסי מדתן כו', שמעינן דכל מה שנקרא בשום מקום נכסי כוללן בלשון הוהוה ולא אמרינן דההקבל על התחובה דילמא לא כיון הוהוה אלא צמה שנקרא בכל מקום נכסי (ה"ה ראו ששכנס מקום) מיקרי כהם ראו דודאיו כוללן בלשון ראו ולדין לקיים נלא, ועדיף ימו כחב כרשב"ל בהשוכס סימן תתק"ב

באשה אחת שכתבה כל נכסיה לראוי לירש בעלה וכן כן הכעל כחיי אביו ורש"ל (לירש) הכנסים בלומרו שחור ראו לירש אביו, וספקו הרמב"ן והרשב"א להדין עמו סוחיל וגם כחיי אביו מיקרי ראו לירש מדתן כו' אי"ה כל שכן כאן שמקרי ראו לו אפילו כחיי האב שאין לומר שלא כיון צום כראוי וכל מה שנקרא ראו בכל מקום ולא שייך למימר יד בעל השטר על התחובה, וי"ל שגם זו תשובה נוחת לא יכתיש רק מתעקש. ואין להקשות על זה מהו דאמרינן ריש פרק הכותב בכתובות (פ"ג:) ותימא ליה מכל מילי סליקת נפשא אמר אביו יד בעל השטר על התחובה, והתם אין הדברים סותרים זה את זה, דהא פריך התם לענין פירות וירושת האיש את אשתו דקתייה ואם כותב לנאשה דין ודברים אין לו בנכסיה אוכל פירות ואם מתה יורשת אי"ה למה כתב לה שאם מכרה ונתנה קיים ואשאי פריך ותימא ליה מכל מילי סליקת נפשא ואפ"ה משני יד בעל השטר על התחובה, י"ל דשאני התם דהתם שלשה דברים חלוקים הם ולא ככלים שאם אחד ועל כן אמרינן יד בעל השטר על התחובה, ח"כ כח אי"ה אלא אשבו הוא עדיף לומר ציה יד בעל השטר על התחובה אי"ה ללא אמרינן הכי במקום אחר משום דיוו עדיפא מידה כדתיבתא התם לענין אם מהני חילוק דין ודברים אין לי בנכסיה, אי"ה ללא קי"ל כתיבול של אביו נק כדלמך רב אשי התם-תם דמשני ליה בתיבון אחרון בנכסיהו ולא בפירושין :

התשובה השלישית דתיבתא בבר"ן בקידושין פ' האומר בהעקדש על תנאי שיהי בו קום ועשה ואצ"פ שהיו לו לבד איוו בדין שתיבתא מורהה עד ציבוי ראייה שקיים התנאי עכ"ל, וא"כ צדדן דידן שסיוורסי ליריבי לקיים תנאי בקום ועשה ואם לאו הוה שיהוה הכער קיים והתנאי בעל אי"ה כל זמן שאין מציאים ראייה שקיימו התנאים לריכוס לקיים המעשה וא"כ עליהם לבדר שלא כיון הוהוה בכל ראו ושקיימו בהגאי וכל זמן שאין מציאים ראייה לריכוס לקיים התנאי, והצ"ח דהר"ן כתב שם דהרמב"ן חולק על סברא זו וס"ל דאפילו בתנאי שהוא קום ועשה אין לרדין להביא ראייה שקיים תנאו, אפשר דהיינו דוקא בהם מיום חומרא דלא' כדי שיהקיימו הידושין אבל בזמנן ופחד דבדין מורה הרמב"ן ז"ל. ותו דלא דמי להתם דהתם אין לרדין להביא ראייה שקיים התנאי והמעשה קיים לסברת הרמב"ן דודאי אמרינן מתחמת שקיים התנאי לקיים המעשה דהיינו איוו לא רש"ל (לקיים) בהעשה מי סכריחו להתנהו בתחילה אבל בתנאי שגבא לבעל המעשה אף הרמב"ן מורה דלרדין להביא ראייה שקיים התנאי והמעשה בעל, ותו דאף אם הרמב"ן חולק סרי כתב הר"ן דהתחזוים חולקים על הרמב"ן וידוע דכלל מקום הלכתא ככהנאי :

התשובה הרביעית היא מנוחה השטר שכתוב בו כל לשון ומשתמע לתיי אשי יבא נדרש לעובת בעל השטר דכלל בו כל דבר הנקרא ראו וכלל זו הרבה לשונות מיוחדים בשטר וכל לישנא יחידא בשטר לעפויי התא אף דבר שאינו דומה לגמרי ללשון השטר כמו שכתוב בנימוקי יוסף פרק מהקבל והביא מהר"י קולון בתשובה, וא"כ פשיטא אף אם היה נכסי אבא דלחב איוו בכלל ראי מ"מ משום לישני יחידא ששטר דרשינן דהכל בכלל. ואין לומר דאלו הלשונות היחידים שאנו כותבים בשטרות הם לשפויי דשערה בעלמא והכוון לא לזה בלאו לשונות, שזו איוו דהיינו איווה כבג"ם מיימוניות הלכות וציה ומתנה (פ' ד') דהיכא שהוהוה לוח לסופר לכתוב השטר הוה כאילו לוח בפירות על כל דבר ששטר הואיל וידע כוונת שכותבים שטר כזה. ועוד דהא כתוב בשטר דלא כמפסי

שאלות ותשובות הרמ"א ג ד

דעתה והכילו לה נכתב הוי כאלו נכתב כל דבר הרגילו לכתוב בכתובות כדון דידן כדאיתא פרק המקבל (ק"ד). ואם נכתב דלא כעופסי דשטרי לא אמרינן טוב דשופרי דשטרי הוה כדאיתא הסה. ולכן מכל אלו הדברים נראה דודאי הוה ראוי וכפי אבא דאבא בכלל ראוי סהא, ואריבין הירושים לקיים תנאייהו או לשלם לו שטריו :

והנה שמעתי שחסד הר"ל הביא ראיה לדבריו שאין זו בכלל ראוי דיד בעל השטר על התחובה דאיתא בהשנה מהרי"ק שורש ז' דאין פדיון שבויים בכלל הסה לרקע דאילו נקרא סהס לרקע אלא פדיון שבויים שמעין דכל דבר דאיתא למימר דאילו בכלל הלשון מלין ביה דאילו בכלל וס"ה כדון דידן. והנה אני תמה דלדברא משם טובה להפיק מדבריו, דהרי אם הוה מוקרי הסה לרקע פסח אחת הוה בכלל ולא הוה אמרינן יד בעל השטר על התחובה וכו"ש כדאיתא כוה מוקרי ראוי כפי התלמוד וכפוסקים בסתמא דכוה בכלל, ואדרבה עדיף עמי משאר ראוי כמו שהבאתי לעיל מפירוט רש"י בהדיא, וכדומה לי שאם ראה החכם הר"ל דברי רש"י בהא הוה חזר מדבריו כי כל דבריו בנייים על יסוד גרוע, ר"ל שהוה כדאיתא הוה גרוע משאר סהס ראוי וסהס אבא בספק, ודעסו. כה אמר הלעזר לייסם המתאבק בעפר רגלי החתמים ככותב דרך משא ומתן כדי ללמוד וללמד, **בשה אישרלש בקראקא :**

וכן הביא הגאון מוהר"ר שאר מפדוואה ש"ן, וקיים פסק דלעיל שפסקה סהסלס :

ך תשובת מוהר"ל ע"ז (ונחמרה ברפוסים הקודמים).

תשובה פרס פתחי צענין לריבין אלו לרקדק בשמעתא דפי מי שמח (ק"ט) שדומה קלה לנדון, וכן הוה הכוונה לשם. איתמר הן שמכר בכרכי אביו כהוי אביו ומח בנו מוילא מיד הלקוחות וזו הוה שקסס בדדני ממונות ולימרו ליה אבון מובין ומח מפיח ומחיל דילמא מלי אמר מכה אבוס דאבא קאחינא חדע דכתיב תחה אבוהיך יכיו כדך וגו' ומסיק בסוף שמעתתא דהוי קרא בברכס כתיב וכו"ה קסס דדניי ממונות אבל לעינן פסק הלכה הוי כמו ששלחו ממס, ומפירש רש"י הן מוילא מיד הלקוחות מפני שכן ראוי ולא כתיב ליד ראוון מעולם וכד שפראו אילו משמעבד כך אילו ומכר כדתינן בכתובות פרק יש כבור (כ"ב) ולא האסע כדכונתה ולא כדכונת כדמנווחיטן כולן אינן טובלין כדראוי כדמנווח כו'. והוה פריך סהס ולעינן דינא לא אשכחן דלמר מכה אבוס דאבא קאחינא והסתן כו' ודחי סהס כו', מפירש נמי רש"י אפי"פ שדחה דלא אשכחן ראיה מבוררה כדמשינה דאמרינן אלא מכה אבוס דאבא קאחינא אבל כהא הלכתא כמו ששלחו ממס, והקשו הסוספוס אהא דפריך ולימא ליה אבון זבין ותימה למה לא יוכל להוילא מיד הלקוחות אפילו למ"ד אדם מקניס דשלב"ל כיוני כגון שלח מנה הן כו' אבל כהא לכ"ע לא יוכל להקטת מה שיפלו לו נכסיה לאחר מוחו, והיך הר"י בן מאיר דודאי המכר אילו מכר אלא לעינן חזרה המעות איירי בהא שבו מוילא השיעבוד שהיה ללקוחות מן הדין ומס כד אינן אפילו שיעבוד בקרקע כדכיל מעוהסיה ולפי זכ א"ל דאדם משעבד דשלב"ל דאי לא משעבד מאי מקני ליה לימרו ליה אבון זבין כו' והלא אין אדם משעבד דשלב"ל כו' וא"ת אכתי מאי פריך ולימרו ליה אבון זבין ואח מפיק דילמא כיוט עטמא משוס דאין ב"ח נוטל כדאיתא כמו כדבית אשה, ושמא י"ל דוקא כתובת אשה אבל ב"ח נוטל כדבית אשה, ושמא י"ל דוקא כתובת אשה אבל ב"ח דהוי אב"ת קאי אמאי דמפרש ר"י בן מאיר דאיירי שיכול להוילא בלי מעוס ולא איירי כלל כדכיל מקח דפשיטא

אבן תימה צעניי מאחר שהעבור חפס דעה הסוס א"כ סבר צע"כ דב"ח נוטל כדאיתא והעבור עלמנו כתיב סוף סימן ק"ד שאין ב"ח נוטל כדאיתא ומפירש המשנה דנפל הבית עליו ועל מורשיו כו' משוס דב"ח אינו נוטל כדאיתא. ואין זו קאיא לדברי הסוספוס כי כתיב מפירש שאין להוילא ראיה ממשנה זו, אכן קסס מאחר שהעבור מפרש דאיירי שהבן מוילא בלא דמי א"כ א"ל כמו שפירשו הסוספוס דנוטל ב"ח כדאיתא כמו שפירשתי וקסס דידיה אדוידים. וי"ל מה שפירשו הסוס' לגייל וי"ל דשמה ב"ח נוטל כדאיתא אילו חירון מוחלט שהרי נושאין ונוהיטין בו וגושאר כדכיל אלאם ואדרבה כפי דעה האומרים ב"ח נוטל כדאיתא עלה בקושיא כהוס' פרק אפי"פ (כ"ה) דאמאי לא חשיב נמי שבה לעינן שדין הסוספוס כדכונת ספרי

שאלות ותשובות הרמ"א ד

דל"א שהרי כ"ח וכחובע נגדים ממלוה והשניין כבמחוק
 זה איש דבריו מלוה הוא ראוי ממש ומה ש"ח גובה
 ממנו הוא משום דרבי נתן כמו שפירשו החוס' בפרק מי
 שמע ואף לכחובע דלא שייך ליימר הא דר' נתן כס"ג
 שהרי לא נתנה הכחובע לגבות מהיים מ"מ אלמנה רבנן
 לשיעבוד שהגבא מהם ועשאה מלוה אצבה כבמחוק כדי
 שלא יבדיל כל אדם כחובע אשמו בלשראי והקפסו כמו
 שהקפו הגאונים א"ח"כ לרווחא דאשה (כדי) שהתא נבנית אף
 ממעלטלי דיתמי. אבל אין לפרש מאחד שקדם השיעבוד
 להלוואה ובאותו הפעם היה מוחזק בידו, ז"ל דאם כן לא
 הגבא ממלוה שהיה לו קודם שנשאה ומתחילין ב"פ הכובע
 משמע שהתא שנגבית ממלוה בלא פלוג וזו אינה ריכה
 לפנים. וז"ל דדעתו של אב על רח על כהם הראוי
 דהיינו מלוה, ז"ל, חדא דמן הסבכא סהם ראוי אינו על
 המלוה לפי דעת לשון בני אדם ובפרט האידנא של משא
 ומתן הוא בלשראי, ועוד אין הדעה נוטה לומר כן דאי
 אמרינן ששייר ולא כלל כל הראוי עפי אמרינן ששייר כלואה
 כדי שחשאר בזה ירושה לבנים ולא תבעל ירושה בלד מס
 כמו שסדרך שמשיירים ספרים וקרקעות שלא יהא כמעביר
 אהסנתא דלפילו מברא יושא לברא עבא כו' ולא ימנא
 ששייר וכסי אבא דלכא שהרי לא תפול בזה ירושה מכח
 שהרי סן לא בלאו מכחו אלא מכא אבוב דלכא וגמלא ביטול
 כהתל' בממונו, ועוד מנ"ל לומר דשייר מאחר שכתב
 סהם בראוי ובמחוק, ואף מלישנא דשפרא גרלה לטפוי
 מדכתב סן במחוק והן בראוי ולא כתב במחוק ובראוי או
 אף בראוי לומר אלא כלומר סן מוחזק סן ראוי שלא תפול
 בזה שסתמו כלל אלא בכולן יעול חלק הירושה בלא פלוג,
 וז"ל שטוס השערות כך ולא לטפוי הוא וגם הנוהג לא
 אוב להדיא על הראוי כמו על המחוק, אלא כבר האריך
 מהר"ם גדון זה דחסם ונתן דעמו שיכתבו השער כנוסח
 השערות וכפי נוסח השערות השערות הקנה לו וספיר ווכל
 לדקדק דלפילו האידנא לא גמרי ודייקי מכל מקום ספרי
 קדמאי ודייק וגמרי ויגשו ומלאו כל הסוטלה היולא לבעל
 השער, וע"כ אין לפקפק בזה, ואף שז"ל דרך מליחא גופא
 לעפוי אחא מאחר שכתב שיסלקו אותם בחלק חצי שטר
 זכר דמשמע הכל בכלל בין ראוי בין מחוק שירות בראוי
 להדיא ש"מ לטפוי אחא, דל"ל אי לא היה מפרש ס"א
 שדינה כמתנה דלכא בראוי דאי אפשר שישמעי וישן מתנה
 כמתנה או בסוף על אותם חלק חצי זכר וישן דיו
 דאמרינן בני זכור שאינו נוטל בנשח ששכחו נכסים לאחר
 מיתא אביהם דהיינו ראוי משום דמתנה קרייה דמתנה מה

שהרי ראוי איש כמתנה ואיתא ב"ח אלא אף ב"ח ליתא
 ומש"ס ליכא לעומר שדין תוספת כמתנה שהרי אף אם
 חלמך שהחוספס אינה כמתנה אלא כ"ח מ"מ ליתא בראוי,
 והשאל ז"ל דלפני ליישב הקושיא שהקשו בהוספות חיפוק
 ליה משום דב"ח אינו נוטל בראוי אין הכי נמי ומכל מקום
 הוא קשה בד"מ דלימרו ליה אבוק זבין כו' כלומר ואיך
 תסלק אותנו בלא דמים ותיס עדיף אחר ממוריך. שלא
 סיה יבול לסלק אותנו בלא דמים אף אבא הבא מכחו לא
 תוכל להוילא בלא דמים אלא שהבן בא דהיינו דמכא אבוב
 דלכא קאחיינא, וכן יראה להדיא משלון מה"י על כרי"ף וז"ל סבן
 מוילא מיד. הלכותות משום דמלי ליימר חנא מכא אבא
 דלכא קאחיינא דהיינו אבא מעולם לא זכא בנכסים אלו ואין
 אדם מקנה דשנ"ל ומ"מ קשה אף בד"מ שיוילא מידם
 בלא דמים שהרי אינו אביו קיים ורואה לתמוז בו היה לריך
 לסמיר דומים וזה שפא במקומו וקס תחמו סיה גרלה
 שיהיה הייב לעשות כן אלא שך. פסקו בנערכא שמכח
 אבא דלכא חאי והכי הלכתא ע"כ. ולפי דעת זו מחור
 ומלוכנ הענין לברשו שכל הסוכקים במשע כמגון אחד רק
 עלתה קלה תלודס לתחילת התבוננות במשא ומתן של
 הסוספות והרשב"ם שהסוס' מפרשים שיכול לשעבד השלג"ל
 דהיינו אף הראוי ממש כדמשמע לשם להדיא ומדעת
 הרשב"ם יראה דפשיעא ליה שכל הראוי משתעבד, אבל
 לכשתבוננו ותרד לעומק של הלכה תראה מה הספרס יש
 בין שיהיה כי החוספות סוברים שיכול לשעבד נכסים
 הראויים לו לבא להדם אחר דהיינו בחורס מתנה ובקנין או
 אפילו לב"ח אי נוטל בראוי כיכא לדיכא בן דלחי מכח
 אבוב דלכא אלא שיה לו אחים וסוא יורש מכח אבי אמו
 כדליתא בהגבא אש"ר, ומה שפירס הרשב"ם שהראוי
 אינו משתעבד היינו שגבא ב"ח מהם ולא כתובה אשה ולא
 שום נושא כדמשמע מדבריו וע"כ כתב וס"ס שאינו ממכר
 אבל לענין מקבל מתנה בקנין גבוהה מן הראוי כמו שפירס
 א"ס או סיהא שפירס להדיא משתעבד לו הראוי בודאי
 מהכי ששיעבוד ולא אמרו שאינו נוטל מן הראוי בשיעבוד
 אלא מן הסהם, ואין זו תימה שהרי אין אדם חל להקנות
 לאחרים דבר שלא בא לרשותו ויכול לשעבד עובד לכך כגון
 בעטר פסיקתא ושיעבוד כתיבה כדליתא בהג"ס מיימוני'
 והיינו עממא כדפרישית לעיל והוא מתוס' דייס אע"פ דרוק
 סיוט. וס"ס אי גבי מתנה אם יסבור רשב"ם כפירוש
 הסוספות דהבן מוילא בלא דמים ז"ל דאדם יכול לשעבד
 בראוי כזה דכוס כאלו פירס להדיא דלא גרע מכירה
 ממש מאלו שיעבד לו להדיא בראוי על מנתו וק"ל :

והשתא דקדק בענין ורד לגדון לא מיבעיא לדעת
 האומר שב"ח נוטל בראוי א"כ פשיעא שהבן
 מוילא ומבדיל כח השיעבוד שהיה ראוי לב"ח או כל כה"ג
 אלא אפילו אי נאמר שאין ב"ח נוטל בראוי ואין ריכה
 מסוכיא או שכן מפעל כח הראוי המושעבד לאחרים וראוי
 לגבות ממנו מ"מ פשיעא הוא בלי ריכה מאחר שאין לזה
 הסתן על חמיו שום דבר ממש שנאמר שכבר זכה בו מהיים
 אלא שיעבוד שהיה משתעבד לו הראוי ולא מתנה ממש אם
 כן פשיעא שהבן שכתב מכח אבוב דלכא שקדם לשיעבוד
 ומפעל ליה וזו אין לריך בשש. אבל מ"מ גרלה בעיני פשוט
 שפאי חקן זכס בירושה מכח תנאי שהיה אדם יכול להתנות
 בדשג"ל לכ"ע והוא הסנה או שישלמו לו הסוב או יתנו לו
 חלק ירושה אפילו מן הראוי, וז"ל שדעת האב לא היה
 על ראוי כזה, דזה אינו, חדא דראוי כזה הוא מן המעולה
 שבראוי עד שדומס קלה למחוק כדליתא להדיא בפרק יט
 בער ולא בראוי כבמחוק לאחריו וכבי אבא דלכא אלמא
 דעדיף מכל שאר הראויים, ובודאי אין לטעות ולומר שנתנה
 יחד השבן מוחק ועדיף ראוי ידיים מראוי דנכסי אבא

ישראל

שאלות ותשובות הרמ"א

ישראל במדקקים על צויו. זה דברי שלמה בן ס"ס
מסר"ד ויחיאל א"ל לוריא :

ה' ישמו יולא וענשו יולא בנאם הגבר ללואל ואחיאל.
אשמי לדור ששרוי בחוכו ללואל ולמנפת
קיוחיאל. גדול כשמאי ענוותן סלל. כל עוף ספורת עליו
בשעס בשוקס כמורה מיד ושרף יוכנת בן עוהאל. בו
סחרי הכורס א"ל לפ"ן וסחרי ומישאל. כל הדברים
שנשכחו מחזיר בפלפולו כעתיאל. בספור השוא וסופר
כנשוף או בכגדח החלה ובספר הישא, במחוייב ונכא,
לו נאס לדרוס כמסכס ובעניו ובמספוק ובמזשאל, כי
בכחמו יהלל המההלל. הוא הגאון מ"ר שארי מוסר"ר
שלמה בן הגאון מוסר"ר יחיאל ש"ן למר שלום ולחורו
שלום ולכל אשר לו שלום. גיעשי מכתב מעלת אדוני מורי
יקר הוא מפנינים מעולפת ספירים ואגיל ואשמח בו בראחי
סכס"ו פלא זמאלות לבני זמא כי כל ימי הישיה מתלוה
שלחן של רבנן להוסי בקנקייסס לשלוב ממיסס, ועסס
הקדס ה' לפני אח השלחן אשר לפני אדוני אשר נהיחי
ממנו כנהכס מזוי סכניס, אף כי דברי אדוני האחרונים
קסיס מן כרשאים מ"מ לא אוכל לרזן לפני מעלת אדוני
ולסכיב על דברי מעלת רוס כבוד דרך משא ומתן רק
כמספיק בדבריו, אולוי כי קולר המשיג עומק המושג
סוא סכסס מלכין דברי אדוני על אחתה. ואחזיל להקדיס
דברי מ"ב אדוני והענח. ואחר כך אליע עליהס ספיקותי
במסות סכניסס. כי תורה יוא וללמוד איי לרץ תקירחס.
כמאמר סכסס כי לא טעס טעס שמחה מי שלא טעס
שמחה ספיקות והתרחס :

כתב

מכלה סדרת קדשו דמר ח"ל. ככתב ח"ל ומי יקן
והדע סעינרא שמלא מעלת אדוני דברי. ובודאי
ששיחח חוליק של מעלתו לריבין תלמוד, בלומרו עינרא
שקסס כלבן שאין בו לחלוות תורה. אף אם ידעתי אולי
אוכס להרלות סהיא בוצר של מים זכיס. ואף כי קסס
כסלע חולי אוכל אכס בוצר במכיס אשר דידי להויל מיימו
עכ"ל. וככס לי מעלת כבוד קדשו. אנה משס ספרא רבא
איה הכמקך איה סכלותוקן שלא די שדברין סותרין דברי
בגאונים ללא דברין סותרין זו אח זו עכ"ל מעלת אדוני.
הכס דעתי אדוני נראה לי מרמוק שדברתי גדולת עלמו
כמספיק רבני. ועל קרתי מעלת אדוני ספר"ל רבא.
וככס אלי שדברי סותרין דברי בגאונים וסותרין זו אח זו.
לא גדול לכי משלמה שאמרו עליו פרק במס מדליקין (דף
ל' פ"א) סכח ואמר אנה שלמה אן חכמקן בו ואמרו סס
ואף ספר בפלי בקשו לגנוט סהיו דבריו כותרין זה אח זה
ומפני מס לא גזוסו אמרו ספר קבלה לא עיינין ביה
והסכחן ביה טעמח ס"כ ליעיינין. וכן איי אומר אילו לא
סשליך אדוני מורי דברי אחר גיוו ולא היו לאדוני כלא
נחשנים בודאי מלא כסו טעמח במאי דברי סותרים בו :

הראשון

שכתב מעלת רוס כ"ס ח"ל, ככתב ח"ל
ספינרא קסס כלבן שאין ט לחלוות בו.
זה אינו כנכאל נהי דמניח לאבן כמשמס היד מ"מ אינו
קסס ממש כלבן. שאכ"כ לא סוס גרע מאכוס בריחס, וכן
פירס רש"י (חולין מ"ח): ססס מלאוס מוגלא קסס עכ"ל.
רחה אדוני טורי חלה דברי כעמק ככס מהרי"ו סבלוט
דקיס סלו שחבר ח"ל אכל אח אכן כסן מוגלא ללא קסיס
כלבן איקן סבורוס ח"ל כסמיכי וסס נקראוס ענרי והמקרא

אומר וססוריו אח לב האבן אף שאינו קסס כמותו רק
לדמותו לו כקשיותו וערלת לבבו הערל. ואף מדברי מעלת
כ"ס ללמוד זה בלמרו אף שדומה לאבן כמשמס היד בו.
ומס שככס לי מעלת כ"ס מ"מ לא ח קסס לגמרי כלבן שאכ"כ
מס גרע מאכוס בריחס בו, נראה מדברי מעלת כ"ס
ססספרס בין סעינרא וביין האולא הוא לענין קסווי וסוא
בעיני חמיס ענכס פס קדוה יאמר דבר זה. כי זכר סכך
מדברי ססמ"ג ומיייתי לה הגסות מיימויות פ"ז ח"ל, אלוס
בריחס שמשמוש קסס ומרליוס כמרחה ריחס אכל אח
מרליוס דומה למוגלא היינו עינרא דלמריין דשסירע עכ"ל,
וסוא פירוש רש"י פרק אלו עריסות (מ"ח): שככס סס ח"ל
ענרי למחיס גדוליס מכדי וכבר סוקפו כסלע ואכן מרליון
דומה לריחס אלא דומה למרחה מוגלא ולוא היינו אלוס
בריחס דלכוס אין סס למח ואכן משמחה מן הריחס אלא
שאין עולה בפניח עכ"ל, נראה כבידוי דסחילוק בין
הלכוס והעינרי אינו לענין קסווי רק לענין סמרחה בלבד,
ומנחה לא אוכל לרעמ מה סביא מעלת אדוני רחייס מדברי
רש"י כי מן הנראה שרוא כצחרי ואף אמר שקסס כסלע
כסוא דבר יותר קסס מלבן כמו סלכסוב למעלת אדוני
למעס. ואס דרס מעלת אדוני לשון סדיוט ר"ל יתור לשוני
בלמרי שאין בי לחלוות של תורס ובזמ ססס מעלת אדוני
עלי, מאחר סכיה סעינרא מן סמוגלא אי אפשר שלא
יסחירי בו סוס לחלוות מעט, הייתי יוכל למרץ בערך
הנמשל סהיא סחורה סממלח למיס חייס זכיס וזכיס לא
למעט לחלוות של מוגלא יעל כן סככחי למעלתו אולי אנה
להרלות לאדוני סהיא מבעוט של מים זכיס. אף המלח
אומר למעלת אדוני ככר ככס אריסכו כביוות המלכיס
ח"ל הלדוס כחוק אדוני סס שני מייסי. האחד לח מבעט
לחות המיס ואחד יכס מעכע האס והמחוסס מהס הוא
שני מריס, האחד נחכב כלבניס היולחיס מן הארץ סליסס
זכיס כזרק בו' וכל אלו סוס מן האד סעשני, אף ססוס
מן האד ה"ח הוא שני מייסי, האחד מהס הוא נחך כמסח
וכסך וסכס ויכולת בו, והאחד ירקע ככרזל עכ"ל, ומלאנו
המקרא אומר (פרסח עקב) ארץ אשר אבניס ברזל אף
סכווייוו מדבר לה כעכע לחות המיס, והכס אנו מולחיס
כברזל קסס מלבן, ואיך לא אקרא דבר קסס כסלע כמו
ספירס רש"י ח"ל אשר הווינו ממוגלא אשר מורכב מעכע
מים ועפר אכן. על בן אינרי רואס סוס סחירס כזו
כדברי :

עוד

ככתב מעלת אדוני ח"ל מדברין נראה שבעט במיס
זכיס סן בעילוי יותר מעינרא כפי הנמשל אשר אנו
עוסקים בו, ומר רכס לדמות סעיין ככניס הריחס
ולא מנאל כן כספרי הגאונים סהרי סעינרא כשירס ככל
מקוס אפילו כשפולוי וכ"ס כרתי דסמיכי להדדי מה שאין
כן כבעוט דעריסס במיס זכיס כרתי דסמיכי להדדי עכ"ל.
דמר. הנה לא אוכל להספיק ולומר לו יחא כדברי אדוני
מ"מ יש לספק מאחר שכרשאוה לא העלה מר רק עינרא
אחח ומחמת דבר אדוני וסחיס לא ששעתי, ואכ"כ מה
עיינס לתרתי דסמיכי ואס כחוק זמן העלחה המכס למחיס
סביכס עד כי כסמו להדדי מזס לא ידעתי כי אינני ססס
להיות רוחס אח סולד. ואס רעון מעלת אדוני לחספני
במה סעינרא כסרס ככל מקוס אף שאינו בערך סממל
סחינו עליו ובזמ המעלה יכס עינרא על הריחס ולא כועט.
אף איי מלחתי מקוס ססעינרא עריפה ולא כועט זמ
שככס רבי משה ממדילינג סבלכות דקיקות סלו שמי כועט
זו כנגד זו בין אונס לאונס בלא סירכס כסירס אכל אח
היס כלא אחד כועט ומלא סהני עינרא עריפה לפי ססעינרא
קסס ופינע סכועט כסמסוללות זו רב זו ויקוב אורס
עכ"ל. וקבעתי זה סדבר ג"כ כמידוטי למור י"ד. ומעסס
לג

* (דה'שובה שמו יולא וכו') אינסי כחשנות מסר"ל, רק
שכנס סעינרי הריק"ל להמכר מפנין חתי יכר הלא היא כסוכס
כעפית סכס"ל אחר סיקן מ"ס סמחוס יכנס עמקן סו' :

שע"י הכהא לא ילאו המים טו"כ :
ו בכ"ד לסיפירתו. שלוש ועוסק לחדר חורמו. ואמחאק
 דני קיסרי ישבו תכלמו. לא כהל ולא שרק
 וסוף בשפירתו. אמרוהו ה' שיעורו אמירתו. מי ימלא
 גבורתו וקבלתו, ס"ס נ"י שאריו מהר"ר משה י"ץ בלידוף
 שלום הכהא עם כל המחנה החיים בדגלה סביב כינומו.
 י"ר שיהיה הכהא שלם בלי מבחיל ומחריד :

קבלתי כתבן במגילה עפ"ה כתובה פנים ואחור. וראיתי
 בו דברים חידודים. והרגשתי כאילו בבשר,
 והקפאתי בחבילות חכמות ורובן חילומות, בכלים שונות,
 והפנימות עגומות. והתורה חוגרת שק ומקוונת. עם
 בערותיה כי הסרות נמים וזנות, הן החפזות ומנוגות,
 כעדה וללא דורות הרשעות. ולאחמתי אריסטו הערל
 אלו היות פנים בכל פינות. והנה בהחזונות בחוק החכבין
 ראיתי עליית עשן באפק כמוקד ומחוק הכעס השבת חין
 מדרכי העצמס. ואמרתו בלבי ויהי מה אפסוק בשלום, כי
 לאחון דברים סמרים וחדים אין לסס הפסק בגלגולן אם
 לא בצלמות פינו כאלמים, לולא שכתב עלי פה קדוש יאמר
 זה טו' הייתי ממרעס מה שלא אוכל עמה לראות את ענמי
 בחוגם נפשי בחצי, ואגבתי אבוא בגלגול מחילות ואומר
 בכל אשר עם כלבי :

תהלת דברך וטענתך שכתבתי אתה משה הפד"ה רבא
 איס חממך ואיה סכלתמך כו' ולא גדול אני
 משלמה כו' שכתוב עלו דבריו ביושר אף דברי כו'. וחסה
 אני וכי זזה התרעמות הלשון הראיתי לך מקום שהוכל לישא
 וליקן בו ולשבו, וכבר ידעתי ששערי תיודים לא נעולו
 בפני דורות האחרונים לא ראתי מימיך מי שגלה בקושיא
 ק"ו לאיש בר לבד כמותך שלכן לב ארי לסתור ולבנות,
 אלא שכך ענה לפני בדעתי הקלה וזמרה. שוב כתבתי ח"ו
 מה שכתב מעלתו מ"מ לא קשה לגמרי כאן שא"כ לא
 גרע מאתוס טו', נראה מדברי מעלתו שהספרים בין התיירא
 והאטום הוא לענין קשו"א לבד והוא בענין ממים פלאש
 פה קדוש יאמר דבר זה כי הוא הספק מדברי הסמ"ג
 והנהג מיישמות פ"ו ח"ו לאטום בריאה משמוס קשה
 ומראה כמראה ריאה אבל אם מראהו הוא דומה למראה
 מוגלג היינו יעירי דחמרינן דקשרה עכ"ל. נראה מבוחר
 שהחלוק בין האטום והיעירא הוא המראה לא הקושיא דברי
 אדוני. ובאמת שלא אוכל להבין דעת אדוני מ"ו שגלה
 לספר דבריו רש"י שלפי מיעוט השגות כלל דבריו כל מה
 שכתבתי, ח"ו פק לאו טרפות יעירי הם אמחים גדולים מכדי
 וכבר אוקשו ככלע ואין מראהו דומה לריאה אלא דומין
 למראה מוגלג וללו היינו אטום בריאה משום דאטום אין
 שם למח ואינו משתנה מן הריאה אלא שאין עולם בפנימה
 עכ"ל. ואם רש"י ז"ל כתב שהוא קשה ככלע, למח לא
 אקראנו ג"כ קשה ככאן שהוא רך יותר מן הסלע ע"כ לשוק.
 העבורס והאטום בצויה עוסק בסמ"ג יוס אחר כתיבתך
 אמרתי בלבי זכור יתפוס עלי האכס לאון אשמה, ובדושי
 שכן הוא שאם היה הפיירא קשה ממש בלא מוגלג ולחלוחית
 אטו משום ששחנה מראהו מנכר הריאה יסא עילוי
 למכו ועדיף מאכוס אדרכב כוס על הוס תבא ח"ל משום
 שיש בו מוגלג והדר בריא אלא שהספר נתן סימנים מכו
 טיירא ומכו אטום וגם שלא תאמר מה בין אלו לאלו לפי
 שהפיירא אין מראהו כמראה הריאה וא"כ הוא נא כדרכ
 הממחים דרדרי בריא אבל אטום שלא נשחנה מראהו והוא
 קשה ע"כ איים מחמת מוגלג ואמה שאי אפשר שלא ישחנם
 וע"כ

לא ראי זה כראי זה ואלך השוש שכתבן פהס כשרים במלא
 לבד והוא הדרוש ביוני דבריו רבינו :

ועור לקשה מדברי רבינו על דבריו מאחר שראיתו כל
 רז לא איס ליה ובקי במלאכת הסגיון שכחב ז"ל,
 כתבו בעלי הגיון שהמשל לנמשל כחומר לזוה כו', ואף
 שכתב רבינו היה כתוב בהפך שהמשל לנמשל הוא לזורה
 לחומר זו והוא עשות כפי התלמוד המשחק לשון, כי
 הנמשל הוא הטיקד כמבואר בהקדמת המורה ח"א והוא
 נגלה לכל מבין. מעשה אומר מאחר שהמשל הוא הזורה
 והמשל הוא החומר, ראוי להיות שהמשל ימשך אחר הנמשל
 במדרגה החומר אלל הזורה. ומעשה מאחר שבושע של מים
 זכיס יותר ראוי כפי ערך הנמשל שהיה החורה לדמות
 אליה ולא אל עיניה שראו יותר קשה כפי ערך המשל
 כפשוטו, לכן ידעתי שכונת אדוני לא היחה רק בדרך
 שכתבתי בראשונה. ולא כתב שיהיה רק לכבודי להעלים
 העין :

ונרד לעומק סדון כמה שכתב מר דרתי בועי דסמיכי
 להדיי דטריפס דבריו מוכר"ס (פרק אלו טריפות)
 והרא"ש ולא חש לדברי המרדכי (פרק הג"ל) ורשב"ם ורבי"ם
 שהסכימו להסיר, מזה נראה גדולה רבינו ועומק לבדו
 שיוכל להכריע בין סריס גדולים. אף בוקשה לי מה שכתב
 לכחוף ח"ו ואע"פ שרוב סם המכשירים וכן נהגו אל השגיה
 במנהג הקל וכו', תמיכתי זזה לקרוח מנהג קל מנהג
 שתייחד ע"פ ותיקוס ראשונים המוכרים ואחרונים עגון
 ינהי"ו (בהלכות בדיקה) ומכרי"ל ז"ל שכתבו שהמנהג
 להכשיר במקלת מקומות, כ"ס לגדי מעלת אדוני שכתב
 שרוב (סם) המכשירים אף שאינו נראה כן מדברי רבינו
 ירוחם בספרו חת"ו נע"ו שכתב שרוב הפוסקים פסקו
 לאסור. ואף כי דברי מעלתו לאסור הא דברי מהרי"ל
 (ומהרי"ו) מתיכים לדברי מהרי"ק בהשגה. ולכן אומר אני
 שמוקדא אני משון זו להיות דברי סותרין ח"ו לדברי
 הרא"ש. עוד הקשה רבינו מדברי ח"ו שמהחלה ככתב קשה
 הוא כאן שאין בו לחלוחית כו' ואח"כ כתבתי ואף כי קשה
 ככלע כו' וחו ספק דברים הראשונים שברי סלע מקום
 המים ושם בעצמו עכ"ל דמר. ואי לא מהפניא אמיינא כי
 אלו הדיו' ס' מרפסיס ארגא. כי מושל לאחון הוא שהסלע
 הוא דכו יתר קשה מהאין ולא נאמר אכניה שחוק מים
 ונאמר וכפטיש יפוצץ סלע ומדוע לא אכתוב אלויה מן
 האכן מים אף מן הסלע ואף כי הוא מקום המים ב"ש
 שאכן הוא מקום המים כי כל סלע אכן הוא ואף אם אינו
 מהספק בנזושה להיות כל אכן סלע. ואי אומר כי עיקר שם
 הזור שמוציא מים עיקר שמו הוא אכן. והוא נראה מעצם
 הויית המים מתוכו. וזה כי כתבו הסוקרים בעבעיות כי
 סבה הויית הנהרות מן הסרים הוא כי התקומות הנבובים
 מן הסרים הם כדמות הספוג העב שישמך אליו המים
 ויקבלם מעצם מעט, וזה כי הסרים יולדו בחוק מחילות
 ויעלו אדים מתחת המחילות ויעלו למעלה עד ששם יגששו
 קרירות המקום ויחסו מים, וידוע כי כל פסוגי הוא רך
 יותר מדבר שאינו פסוגי, והוא האכן לא הסלע שטיקד
 שמו מונח על אכניה החלוקה המאלחות כנהל אלא שהשאל
 אח"כ לקדוח אכן ג"כ סלע. ולא יתמה אדוני מאחר שכן
 הוא למח נקדח הזור יותר סלע ממש שנקדח אכן, כי זה
 גורם שהאלת השם, ודוגמתו אמרו גדול כהן של נביאים
 שדמין הזורה לזורה טו' שהאמר וזראה מראה כדמות
 אדם, ולא אוכל לפרש, אף ידוע לי שלמה נגלה פירושו
 ומקומו והוא הכהא פדשה כעלוקת. וזכה לומר אף
 שידעתי סוד הכהא הזור ולוח כדבור בחצת מריבס מ"מ
 כראוי כתבתי ועל ידי לא יחכר המליל לנגלח ח"ו. ועוד
 אוסיף ואומר כי הבראה בדעת עורי שזו היחה התעלה
 בחושבו כי הכהא והדבור הוא שום בעינין הסלע מאחר

(*) א"ה ימר הכרית האלו עיין בהשגה פ"ו המהולק ב"ג
 לפיכך התפלג מזה. עוד מר"ב שמתוך דברי עמי שהשגה האלה
 מראה שחברה פשוטה אחת מ"ס הלאון המחבר בראשונה היצי
 הגאון שכתב"ל ז"ל השגה סממ"ב) :

שאלות ותשובות הרמ"א ו

לכתוב גנב מלא או חסר או בסופו ח"ף או ה"א שוכל (לסמוך) על כתבים הראשונים של החכמים אפילו באגרת שלומים ומוקמינן אחוקתייכו בדרקדקו אחר סלמט. ומכאן עומת גופא אשכחא חבבילתי, שמר כתב משולם בוי"ו הוא חסר בתורה ורזאיה ממכתב מגילה (דף כ"ג ע"א) לפי נקרא משולם לפי שגלם במעשיו, וכן כתוב בסופי גיטיין, ועל רוב חיבה כהגשמי. כי דברי רב ספירא חקוקה לפני ברלוחי קרת סגורא. ואלוהי חקוקי אף משולם בי :

ומה שכתבת עוד כתב מעלת אדוני מ"ו ח"ל מדבריך נראה שבוטח במים זכים כן בעילוי יותר מטיורא כפי המשל אשר אתו עובקים בו כו' עד ולא נמצא כן בספרי הגאונים שהרי הטיורא כשרה בכל מקום אפילו בחרתי דסמימי להדי עב"ל דמר. על זאת חשיב לו יהיה בדברי מעלת אדוני מ"מ מאחר שבראשונה לא העלה מר רק טיורא אחת ומאחר דבר אדוני ולא נמתיס. וא"כ מה לחוש לחרתי דסמימי דעריפה צבועות. ואם בתוך זמן זה העלתה המכה נמתיס עד כי וכמוך להדיי מה לא ידעתי כי אינני חסם לרשות את העולד עב"ל. בזה עלי בדברי שחוק והחוליס. ואח"כ כתבת בלשון ואם יאמר מר ש"ו והפסח את העיקר כאלו בעיניך יחור צעלמא. ואמר שהשבת שמאלת בסיס ר' משם ממדלוי"ג כתוב אם נמצא בין האותיות צבועות זו כנגד זו בלא סידרה כשרה אבל אם האחת בועט והשניה עינרא טריפה כו' וא"כ מאלת שיש עילוי צבועות מצטינרא. לא יוכל להסתפק מלומר איך חקמך ספרא רבא איש האלהים ואף אם אמר ידועת שן כון סברא זו לא ייתנאל ליה לדטו משום עילוי הצבועות הוא לכשרה או משום ריעותא דטיורא העריף החכם, אלא אדרבא משום ריעותא דבועות דכופה ליקרב. וחורר הענין לאיתנו :

ומה שכתבתי המשל הוא לנמשל כזורה לחומר, יפה כחבתי על דרך משלכות הראשונות הראשונה היא המיפה החומר בכל ענין שחפלו בו ההכנה על כח הביולי כדמות המשל לנמשל, ולא כחבתי כחורת המערכה במעלות וסוגים, ועל פי דרש חכמינו נמשל כבהמות נדמו כו' יורה ממש בענין כוונתי, ואין פנאי להאריך, כ"ש גם לקצת החכמים שקראו להדיא כספרי מליאת הענין זורה והעיקר חומר לא חומר נפסד אלא כלומר גוף הנושא המקרים, ויהי מה טוב שיחה שנתנו מלומדים :

כתבת עלי מי כהתכס יודע פשר דבר להכריע בין הגדולים והראיות ליעדים בתוך הכדים, כלומר כאלו תלמיד כמותי יודע להכריע נגד הגדולים, ח"ל יש לי יד ושם להכריע בלב הסוכקים ראה מה שכתב מהר"ו מ"כ בדרשו" פסח (סימן קל"ג) שצריך להגדיל המדע והביא ה"ד ולא דק כלל דוק ותשכח. גם פתח ראיתי שמר"י קאר"ו (א"ח סימן תל"ח) הקשה עם מפרשים הקדמונים ריבוק איברים צמ"ד על דברי העורר ונגד הגמרא והרחיבו הענין וסקדומו במליצות הגיון ואמרו דברים זרם השמימי ועשו ולא ירדו לשורש הענין, וכשהו רבות תרסם ותמלא אם ארצה שגיגע לידך חבורי הגדול. ומה שכתבת ידעתי עוד ההכאה בזה. מדברין לחנוני שלא ידעה כלל לתגלות דעתי ואם יש לך פנים אחריים אר"א דל"ח. ומה שכתבת בסוף מה שרמז לי אדוני בסוף דברים מדברי המרכזה העליונה שכן דברים שכן כצבועות של עולם וכן עתיק יומין, לא אוכל לדבר בנשקרות כי לא בינת אדם לי בדברי בעלי העבודה הלקוחים באמתות מדברי מערכת אלהות אשר מהם רמז משלת אדוני, ואם ארע בזה אין מדברי לכתוב זה לרמוז מהם דבר כאמנם פ"ק דר"ם (דף י"ח): למחר אז פורע חובו ומנאל ש"ס מוטל באשפש עב"ל. הראיתי מוסר בזה שכתבתי דברים פנימיים כאלו בפרע מאין תועלת מאחר שכבר ידעת כמותי ויש בו ספק היקף בהגעתו לאשפת.

לפאר

וב"כ הוא מחמת אטימה ולא הדרת כריח שהרי אין לה לה סיבה שפעלה ארוכה, וזו מן הידועת בהכמת הרפואה אף שבדברים כאלו אין לסמוך על אלו החכמות כאשר כתב רבינו משה (פ"ו מלכות שחיטה) מ"מ מה שזיכל לקרב דברים כאלוים במקור בעצמו למקור כעשו שלא יתא כחתי השערה נגד החלמוד ודבני הגאונים נעשה. וק"ו אם היה נשחיה מראייה וגם אעוה להיות בים חרתי לריעותא ועריפה מאחר שאין בה מוגלא. שהרי מסקינן על אעוה כריאה אי אית ביה מוגלא כשריה אלמא עיקר הטיוריס תליח במוגלא. ועוד לא וראה שסיכוד צבוי על המוגלא. שהרי רוב הצבועות והעגרות כולל מראות פרפות הם ועל מה סוכשרו אלא שיש בהן מוגלא ויאלו מגדר הריאה והיינו ממש כמו שפירש רש"י רק רש"י שפירש דומין למראה מוגלא יש לך לדקדק ולא מוגלא עומה. אכן כי מטיינה ביה שפיר חרלא ותשכיל ותמלא דברי כמים דלאם לא כן על מה סיכוד רש"י בדבריו מוגלא וכי לא די לו במה שהפירש ביניהן הכינייני הם למתים וגם אין מראייה כבשר הריאה כו', ולא האמר שאריך שיחא מראשו כמוגלא ולא בע"א כלל כי מי הכריח שגילה לו כך שהרי אין לו הדרע בתלמוד בענין המראה וגם לא ראייה שום מורה שידקדק צדק והם שפתיים לנפשות נוטים לשחורית ופעמים קלה לנפשות ופעמים קלה לירקקות אלא שצנפתיס הם דומת למוגלות רק שאינם כמוגלא ממש. הגמלא בתוך ה:בועה, אכן יש בו לתלות ולאו דוקא קשה ככלל ממש אלא דרך. משל נגד הצבועות ועל שם למתייה נקראו כן. וכן מה שכתב במוסח הכדיקה שאין בהם מוגלא הוא ע"ד זה שכתב: שהרי עבריו ראות שיש בהן בענין מוגלא קשה. וכן שכתב: בזה שכתבת קשה כאכן שיפה כהבת מאחר שבהם בלבן משום בו כל ה:הכרים הוא כענין עענו בתמים וסודם לו בשעורים סלא בוראי עדיין כהני לפיך פוק חזי וראה איך כתבתי, עיקר הלוגיני במשא ומתן שלי בזה שכתבת קשה כאכן שאין בו לתלות. זה אינו כמגלא ולפעמים אי לא היה בו לתלות כלל היה עריפה ממש דלא גרע פאקוס דפרישות, ועשיית עמלך כאינו מרגיש, וכחבה ואם מעלת אדוני דורש לשון הידועת כו', העיקר עשיית ע"ל כלו' הרחקת אותם לקצת האחרון כאלו הם דברים של הידועת כמותי עצמי, כי עיקר היסוד היה על זה שום יבד על דבריך שנתנו קשה כאכן ממש בלי שום מוגלא וליהא ואינו כן. ואח"כ הראיתי מתכמת אריכטו בעל מנהך האדים שחלצו כו', אמרתי או לי שעיני ראו חסף למה שאני משמו שעיקר המחמד והכונסם הוא דברי הפמא ויהי בפי חכמי ישראל כענין בזהם לתורה הקדושה רחמנא ליימן: משעון כגדול. ולא חשיב ככל אשר עם לבני. כבר ראיתי דברי רב האי ודברי הר"ם שחשבו ודברי ר"י בר שבה (בסימן מ"ה) שהיה מחכמי ספרדים שכתב מהם וסיבחה ומה הגיע אליהם. העבודה יש לי יד בהכמתה כמותך אלה: שחוקי מהם נדוד, שהרי אפילו בדברים היפים אמרו ב"מ (דף י"ז) על כ"ג הרחק מפנת ביתה, ואין לך מינות והריכות בהכמתה. ולא יכול מגילה עשה לכתוב תוכן דעבי אלא בידיעה ובחיבה פנים מול פנים. ועמה אני הגבר ראיתי כתוב בתפלות ובסידורי הכחורים רשום כן חפלת אריכטו. זה הוא אמתה הכשיח כמותך שושא לכן פנים אחר שחבה מעברו דברי אלהים חיים. וכדאי לשיין בזה בהליכות לבית הכסא ודומהו מאחר (שאין) שחשקם כפשו כהן כל עיקר. ובאלף מהילות יותר היה למר לשיין בהכמתה הדקדוק, כי כהנך הם חומה פרוזה לרוב שנתה ונבחר ונקבס חכר ויחיד ורבים. כתבת כמה פעמים מה שנקבצו אדוני, הוא שני הפכים כהחד יחיד ורבים. כתבת הייתי יוכל למר, מדבר בעדו וזולתו כאחד וכן רבות. וכתבו ספרות הקדמונות שהסתפק בזה מן השמות איך

שאלות ותשובות הרמב"ם

תחייה אהיה מה שהשיגש אדוני את העולם עלי
 בהביאיו הפילוסופים, וכל זה כתב אדוני שהחורג מוגרת שק
 וראש הפילוסופים, וכל זה כתב אדוני שהחורג מוגרת שק
 כי, לומר שזו מהלכות יסוד בן החכמים ולא אלמנך להשיב
 עליה. כי כבד השוכחו הרממה מוגרת בקרן זיוות ערוכה
 בחשבות הרשב"א (סימן ח"ד) מה שהשיבו חכמי פרובינצ'אל
 להרשב"א ז"ל על זו. ואף הרשב"א ז"ל לא כתב שם אלא
 לאשרה בניהוקו של אדם קודם שילמד חכמת התלמוד והוא
 הכשר ויין שכתב הרמב"ם בספר המדע (פ"ד מהלכות יסודי
 הזורה), ומי לנו גדול מהרמב"ם ז"ל שטעם ספר המורה
 שגלו אינו אלא מה המין. ואף כי כתב בחשבות בר שכת
 (סימן מ"ה) שהוא לא עשאו אלא כדי להשיב לאפיקורוס
 ידוע למעלה, בלחם לומר שיש לי זה שחי חשבות
 בדבר ושהיון אמיתיות לפי מועט השבתי. וזו היא לא
 השבו אלא לתמוד בספרי היונים ההרורים כיון ספר השמש
 ומה שאחר הטבע כמו שזכרן שם בחשבות הכוכב, וזהו
 הדיון עמם כי חשבו פן יבא להשגך אחרים בחלום אמונה
 מן האמונות והתפשה בינים שהוא יין חגיגות ודעות
 מופסדות. אבל לא אכרו לתמוד דברי החכמים ותקירם,
 במחמת המליאות ובעיניהן, כי חדרבה על ידי זה טוע
 גדולו של יוצר בראשית יתבדך והוא פירוש שיגור קומם
 שאמרו עליו כל היודע בו ואף כי למקובלים דעת החתה
 בזה אלו ואלו ד"ח, ואף כי חכמי אומות העולם אמרו
 כבד אמרו במגילת פ"ק (דף ע"ז ע"א) כל מי שאומר דבר
 חכמה אף במחשבתו נקרא חכם. וכזה עשו כל החכמים
 שהביאו דברי התוקרים בספרים כאשר גלוי לכל מספר
 המורה ובעל העיקרים ושהר מחברים גדולים וקטנים כל
 שכן מי שאינו נכנס לשמקם לבניית המשפחים להוליא דבר
 מחוק דבר כמנוי רק מבחי מה שכתבו שאין ראוי לחות
 לזה כלל, והשבתי אף כי אם נאמר שאכרו לתמוד בכל
 ספרים גזירה משום דברים האסורים שבהם, מ"מ בספרי
 חכמים ז"ל אשר מיימים אלו שהיום ובפרט הרב הגדול
 הרמב"ם ז"ל בזה לא עלה על שום דעת לאכור, כי בודאי
 אין לחות בספריו לשום דעת בעלה כמו שהביד עליו בעל
 החינה עולם באמרו סוף דבר לבי החלמן מה שהאמין סוף
 הגלויים בזמן וראשם במעלה הוא הדמב"ם בו, ואף כי
 מקלם החכמים חלקו עליו וקרפו ספריו מ"מ כבר נחשטנו
 ספריו בכל חכמים האחרונים ז"ל וכולן עשו אמת לראשם
 עברה להביא רחיה מחוק דבריו הפלה סמיני.
 ולכן גם אני לומר שמוקם היה מעון זו, כי אף שהבבל
 מקלם דברי אריסטו מעידני עלי שמים וארץ שכל ימי לא
 עסקתי בשום ספר מספריו רק מה שעסקתי בספר המורה
 שיגעתי בו ומלחתי ח"ל ושהר ספרי הטבע כשער השמים
 וכדומות שכתבו ח"ל ומסם כתבתי מה שכתבתי מדברי
 אריסטו. ואף לא והנה הרב המורה כתב ספר כ"ב מחלק
 השני שכל מה שהשיג אריסטו עד גלגל הירח הכל אמת
 בו, וכתב עוד שכל דבריו הם דעת חז"ל מלבד במקלם
 אמונות ההלויות באל יתבדך ובמלאכיו ובגלגלי השמים
 שכתן לבד נטיה מדובר האמת. ומה שכתב אדוני שמה
 נמשך שמקלם דברים מתפללים בחפלת אריסטו בו. לומר
 חס לי ולדעת דאכל לראות כזה ולא למחמת, רק כל זה
 עדיין הוא שורה פורה ראש ולענה ידועה לסם מהחכמים
 מחמת שהמשיבו עמלם אחר הפילוסופים והלכו בדרכים.
 אבל אכני מימי לא רחיתי ולא שמעתי עד כה, ולולא פי
 הדבר אדוני ימי לא החמנתי במשאל עדיין רושם אומן
 האמונות בלחך. ומה שכתב לי מר שגם למעלה יד וזה
 בזה אלא שבעלתו מחוק מה בו, כבר ידעתי שלא חרע
 אשר לא ידע מר, אך לוונר שאני אם אכרה אכרה יותר
 מלשבוך בקבלה לסבין מעגתי בדבריהם ממה שאכרה לעוסק
 בפילוסופיה, כי יותר יש לחות שיה יעטם כמבואר לאדוני

הפער שכן הברגל אלך כהיבתי. אבל כתבך הם לי לערע
 פו ולבנך להרגנרותי. גם לא מספר מערכת כתבתי אלא
 ח"ל מה שיגעתי ופירשתי על ענינים עמוקות חסומות שאין
 גלגות אלא ללומדים כמחך ואמנתי חלוי יחשם בי וימלא
 חידתי, ומאחר שמתה כבן בלחן. לורך נחנעתי מעיקרה
 כי ללתי במים אדירים והעליתי חרם, גם אפילו יודק
 לאשפה אף כי עון כ"כ מאחר שאין בו שם מן השמות
 שאין מנהקים וקראים בספרים רישומי חכמה. ואולי
 אכזה אחר כמה ימים חרלה פירוש מרקנטי וממערבת
 אלסות. כי הדרה מכל המפרשים שברבו דברים לא חדלו
 פשט, והרבו דברים והוכיפו אשמה מה שלא כיון להם
 המחבר בשום אופן. ומה שכתב שזה כוונת בכו ירוק אלא
 לעולם השפל. גם ידעתי שקך היה מושכל הראשון. אבל
 דייבור החלר קו ירוק וכו' ירוק כוונת ידעתי ח"ל לאופני
 מרכבה כאשר הזכירו בעלי הטבחה קו ירוק כוונת. ואם
 דחית דברי בקנה לרין ואמרת שכוונתי היתה דברים
 לשפלים קטנים בו, הלא כבר ידעתי שם' נתן לך חממת
 אית'ן האוה"ן לפרוק ולפרק ואף לערע השרץ במ"ע פנים.
 ולרוב חכמת יענתי ביום ה' אחר הישיבה חמנתי הפסק,
 ובודאי אסם העיין בו היטב ואח"כ תחורר ותעיין בדברך
 הרלה אף שהפשות קרובות סלכבות רחוקות. ואם עינתי
 אחי הלין משבתי. והעירר שכתבת שכתב הוא בגלוי
 ובמשוש יד, שהבאתי רחיה דמהייתין בזה ממלוה ולא
 חשיב ראוי לגבש כמו הכונה דאם לא קן מאי מקשה על
 רוב וזה חכמה יתח בו ה' אחר משני דלוקי לענין מלוה
 שיהא ראוי לכתור כמו גבי מחנה ע"כ, בודאי לא עינית
 היטב בשמחה הלא רבי סבר דנוכה כבוד בראוי
 כמחוקח אלא שלא היה כלל בעולם וכ"ש שגובה ממלוה
 כמו שפירשו החסופות להדיא במקלם דמלוה פדוף משבח
 וזה היה העירר אלא שכתב במלא שאין וקפוחה שהלכה
 כרנן לגבי רבי לפי המקלם הרי לך העירר. גם אותה
 המחנה אינה דומה למחנה בקיין כאשר כתבתי בפסק,
 העיין בו חלוי יכשרו דברי בעיך אם חודה על האמת,
 האלכסין קך מדתי אודה ולא אבות. ואם חמלא בפסק שלי
 אחר רוב עיין חמנך רחיה מוכבת או מוחלפת הודיעני
 ונחם ומקומות בית הככח אם העשירו אח"כ הבנים אם
 יטולין לקלס במענות מזומנים, ואני פסקתי ללא. ורחייתי
 כעום עמדי עד שארלה דברך. ותמייתי שלא העליתי
 בלי של אכר אפילו אגרת שלומים. סוף דבר אני מקבל
 עלי מהיום שכתבת חכה חקוקה בלי. והלואי שהא
 מלך נערך החלי כי עדיין לא פסקה, וכו' לא מידי רח"ל.
 דברי שאיך ארובך בלב ופש. שלמה בן מהר"ר יחיאל
 לוריא ז"ל ה"ם הנקרא ש"ר יחאק :

ז בר"ג לסיפיה. ויילוס ה' וכן בחדירה. למרגניתא
 שפירא. אשר ליה שגילי דשמיח כשבילי דארעא
 כירא. כל רז לא סחים ליה כקל חמירא. הוא אהובי
 גאלון מר שארני מוהר"ר שלמה ש"ן. וע"ש כל אשר למר
 שלום ולחורו שלום :

הנה אהובי אדוני גיעיני מחכב יעלנו ביום ו' ל"א
 למספר בני ישראל. ובדואתי קמתי מרעיד בראותי
 כל מגילת כולה חוכמת מוגלה ואכבה מחסרת, ואפשר את
 אשר יאכב אדוני יוכית. והנה אם אשיב יארכו הדברים
 ואפשר שברבו דברים לא יחדל פשע ולכן אשמור מחכום
 לפי בעוד אדוני לנגדי ואומר לדיק הר"ש ברינו. וגם מה
 שחלס דרין מן הדינים אמרתי לא אכרכו עוד פן אטה
 בעתלנו דמר. כי אני רואה שזרייתא מרחתה במעלה, אך
 היה בלבי כאש בוערת גלחתי כלכל. ולכן לא רובל
 לשחלקם מלשגיב לאדוני מה שמתה בדיונים והשאר אחי :

שאלות ותשובות הרמ"א ז

בערפות זו לזו שהרי הוחתם מלאן בו', ואף כי לפי האמת חינו הוא על כוס, כי כ"ח כהן בעלנו כבר כי אטום בריאה טריפה מכה שאין לו סיבה שפעלה ארוכה וזו מן הידוע בחכמת הרפואות בו', וכן אף אוכל לומר שעינרא שגחוסה מן המוגלה אף כי הוקשה כסלע לא חיישינן ליה הואיל וידעינן סיבתו שהוא המוגלה. אבל אטום גרדא שאין סבה למכתו טריפה דאם אין מכה אטום זה מין וסוף מוכן לכל משכיל שזו פעם רבון. וזכר מחלק כל מה שטען מר עליו ח"ל, וטור לא וראש שלל היסוד בניו על המוגלה בו' כי כל זה אמת אך לא כדעת אדוני רק כל דבר שהחילת הווייתו מן המוגלה הוא כשר כפי מעוט השגחי :

ג מס שטען ורש"ל לדקדק מדברי רש"י שהוכיח דומה למוגלה שמשמעת פשע שאין זו מוגלה כלל רק דמיון לבד. ורש"ל מר לדרקדק ממנו דעתו נכתבו ומי סכרית רש"י בו' ומי הניבא שהגיד לו בו' וכל זה אינו קשיא כלל מעתה, כי רש"י רצה לפרש מהו עינרא ומהו אטום בריאה. ורש"ל נחת לטעם למה הטיעורא כשרים, והאילו פירש לבד שטיעורא אין לו גוראם ריאה היה נלכד בקושייתו דמר לומר ובי מבוש ששחטה מרואתו בו' הלא שטיעורא מר"א פוסלות בריאה אין לכן הור"ך לפרש הואיל שמתארו דומה למוגלה מוכח שהווייתו מן המוגלה והוא כשר ובעיני הוא פשע. ומי נפשי שגורוד קשים עלי דברי מר בכתבו ח"ל אלא שהספר נותן סימונים מהו עינרא בו' עד ולשע"ד אם לא היה בו תלותית כלל היה עריפה ממש דלא גרע מאטום כדפרישית עב"ל מר, ובהמת שזו הדבר קשה עלי כסלע שאם כן מה בין עינרא לאטום ששחטין בלא מוגלה טריפה ואם יש בזה מוגלה כשר ואם כן סימונים למה לי. ובהמת שאני תולה הדבר בחסרון בעיניו דברי מר אבל אם היו דברי מר כהאר בהכחי. זה הכלל שכלל סוהר לכל מה שכתב חתילה ש"י רש"י רש"ל להפריש בין עינרא לאטום. ולכך פירש שמתארו דומה למוגלה לתת סבה בו' ולדברי מר מה סבה נתן הלא עינרא ואטום שניהן שוין לענין הדין. ואפשר לדמות כל זה שרש"י לא נתן הספיקה והסביל רק לענין שטיעורא כסלע לבד למה זו קרא עינרא וזה נקרא אטום אבל לענין הדין שטיעורא שוין אטום דוחק גדול בעיני. גם כי דברי הנהגה מיימוניות לא משמע כלל דברי כתב אבל אם מרואתו דומה למראה מוגלה היינו עינרא דאמרינן דכשריה משמע בהדיא שהכשריות תולה בשם שטיעורא והוא בעיניו המראה והוא בשום דבר חוץ מזה ואף כי זה יש לדמות בעיניו דחיקי האמת יודע דבר :

ושבו שנית קשה לי מדברי מר על דברי שכתב ומי הניבא שהגיד לו בו' שהרי אין לו הכרח בהלמוד בעיניו המראה וגם לא ראיתי שום מורה בו', וזכר אף אומר שאם היה חלוק בעינרא בין יש בה מוגלה לאין בה למה לא אישתמיט שום פוסק או בעלי התלמוד לחלוק בעינרא כמו שחלקו באטום או להגדיר בדיקה בעינרא אם יש בה מוגלה או לא (דאין שייך כאן לומר נשחטה הותרה בו'), דברי איחילוד רישומא לפינוי. גם מה שכתב ומה שרש"י קראו קשה כסלע לאו דוקא אלא דרך משל בעדך אל הבעות בו', זכר אף אומר הלא משמע משהיה הוא. וכי דרכו של רש"י לדבר דרך משל לא כן אדוני במראה"ה ולא חת"ס :

ומה שכתב לי מר כמה שהבחי ריאה מן המכבדים שקראו אכן הוא כעטמו חייבים וסודם לו בשעורים בו', כבר קבלתי עלי שלא להשיב על המשע חודוין רק להשיב על עיקר שגראש בעיניו שאיני רואה שום חפיסה עלי גדון זה מכל טעניהו דמר בעיניו זה רק ממי שחפץ להשיג. ואני אומר שיש לחוש מפני החסרון להעריך ולהוסיף על העריפותו דבר שלא שערז בו אבוחינו ולא חלקו בו כשום

ממה שכתב פרמנץ' בהקדמת פירושו לתורה. ואחמה ש"ח השיב בניו מחטובת בר ששח על מה שכתב על העוסקים בפילוסופיה, והנה חטובתו בלדו על המקובלים כאשר מוכן למעלה ולא אפרש כי ידעתי שהכל נלמעת אדוני, אף לומר על שחיה כי שניהם כאלה פוזים ודיקים ילכו כס וגו'. ומ"מ אומר שהסדי במרומים שכל ימי לא עסקתי בזו רק בשבח ווי"ט וא"ח בשעה שבי אדם הולכים לעייל, וכל ימות החול אני עוסק כפי מיעוט השגחי במשע ובהלמוד ובפוסקים ובפירושים ושרי לגורבה מרבנן לאודעי נפשה בו' :

ומה שכתב לי אדוני ששגחתי בחינו מלוח דקדוק כאשר סגלה מר על ספר. אומר אינני מכה המדברים בעלי הלשון כי כבר פס ולשון אנכי, כי אנכי מהר בעיני הסבוין ולא כמלות (שאני מעלה ולא מוריד לפניו דינה), ואני מורה ששוחה דמר לא ידעלא, אך אומר שזכו דקדוק עניוה ורבי לי מרי. כי ידוע לכל מבין שזכה יקרה לכל גדול ביבאל כאשר מחשבתו משוטפת בחיזה ענין שיפול עשות בדבריו, כ"ש שלא יוכל ליסור בחכרות ויחירו. כאשר הכלה מר שכתבתי משום מלא, כי אין זה ספר חורה לנפול בום. ואף כי לפעמים דבריו נדרך וכה ונשחר בזכונה עשייה זאה כי הוא מלא במעט הכרכות ובמקראות והוא דרך כבוד צננלה וסכה. ומכל מקום איני מהפחד בזה שאין בי כי מימי לא למדתי חכמה דקדוק. אך באלו הדברים המבוארים לא נפל עשות מחמת מיעוט ידיעתי רק מחמת הנחון, ויש דברים שטובתי בזה לכתב מלא כמלת אדוני להכדיל בין קדש לקדש וכן כל כיוצא בזה. וראש מה שכתב בעל העקידס סוף זאה הכרעה על הרלב"ג שטעם לכביא מקרא מפרשה שאינו שם וכל זה גרם לו נחון, כ"ש שזכו יקרני ג"כ בעבור הנחון ומהירות הענין כי אין לי סופר מהיר לכתובק לשוני וגם כדד עלי המשא להעתיקו שנית רק מה שעולה לבני אני כוחב בקולמטי. ולא כן אנכי עם מעלתו כי בכל ביתו דמר אני נאמן רוח מכסה דבר, כי בשמאלתי בעתי שגגה בדברי מר הליתי שהגגה במעתיק לשונו ודנתי מר לבק זכות, ובהמת שהיא חכמה עפוקה יתון להעתיק ולא ידיעתי עד כה (ואף עכשיו עטם הכבוד בכתב דברים בחכמת דקדוק שמהפאר בו מר. כהב חוגרת שק ומחוקונה. גם כהב נהרטיה מעיקרו כי ללתי, ודברים אלו מבוארים בעטות. גם מקרא מלא הוא ביולא חגורת שק, וקראו למקוונות) (ז"ל שבהעתק כהבו היה כחוב כך אבל בהעתק שלפני כתוב מקוונת והוא נכון). ובהמת כי גולא שראיתי דקדוקי דמר לא כרגשתי בזה כי בחון גורם כל זה, רק כהבתי לפי שראיתי שמשלחו הפס עלי בדברים שאין בהם חפיסה כמו שכתב עלי שכתבתי הייתי יוכל לתרן, וכחב מר שזו עטות, וראש מעלתו *מה שנאמר אנכי הולך, אשר אחש עושש לעם, אחש הובין גורלי, וגני יוסוף להפילא, וכל אלו דברים מבוארים יפה בספר לשון למודים :

ועתה אינה מזה ואשיב בעיני הסלכות שדרשו עליהן. מה שכתבתי מלגם כ"ח בספרותו להעמיד שטיעורא אינה קשה כסלע אלא יש בה מוגלה וסוכף בזה לומר ח"ל מכלו בודאי שכן הוא שחם היה עינרא קשה ממש בלא מוגלה ולהלומית אטום משום ששחמו בו' אדרבה הוא על כוס טבא אם לא שיש בה מוגלה והדרא בריא עב"ל מעלתו, והנה עוד אני בחומתי אלק וחחוק ולא אפרש להיות שם עינרא קשה כסלע כמו שהרגוה סלע הוא עינרא. ומש שכתב כ"ח הוא על כוס בו' בזה אחמה הלא כבר אמרו (חולין דף פ"ז, ז"ב ק"ל). כהדיא אין מדמין

* במראה"ה, כה"ל הפס אטום נמש' הייתי יוכל שתח הייתי יכל, וכן כהדון דומה למה שהביא :

שאלות ותשובות הרמ"א זח

ח ומערה חנה יושא ולינן על הכתב של חזונו וסיה

נדעתי לחברו בקונטרס בפני עמנו. אך

שסופר מעל כי וזכרו יחד וכו' לאחדים בידו : *

כבר

הארבעה נחגגו שלומים למעלתו דמר כפי הראוי למדרגת רום מעלתו. אך אבא להשיב על מה שכתב. וזה לשונו. אבא כולא עלמא מודו בעממא שפירש הרשב"ם. לפי שהראוי אינו נמכר כלומר מאחר שלא באו הנכסים מעולם ליד אבי הבן כו', ל"ג דבר זה כי הטור כתב בהדיא סימן רי"א דאף במקום דמכירתו מכירה בגון במקום שאומר מה שאירש מאבא מכור לכו אפי"ה יכולין למימר מכח אבוב דאבא קא אחינן דלאו הנכסים לא באו מעולם ליד האב והבן יכול לומר מכח אבוב דאבא קא אחינא, ובמשנין בהדיא דס"ל דאף במקום דמכירתו מכירה אפי"ה איחא להאי כפרא. וזה מבוואר שהוא שלא כדברי רשב"ם. גם מה שכתב מר כלומר מאחר שלא באו הנכסים ליד האב כו' שני"ל דמר רואה לומר דכלו הד עממא דהואיל ולא באו הנכסים ליד האב הלאך לה יוכל למכרו, אמח שלדברי הרשב"ם שחלה הטעם משום דאינו נמכר פירש כן דהואיל ולא באו הנכסים ליד האב לא זכו הלקוחות. אבא וירא מדברי הטור שאינו דברי כתב עממא דלא באו הנכסים ליד האב אף במקום דמכירה הוה מכירה. אלא ודאי דמכרו מילי ניכחו לדעת הטור וס"ל לטור דאף במקום דהוה מכירה אפי"ה יכולין למימר מכח אבוב דאבא קא אחינן משום דלא באו הנכסים ליד אחינן הא אינו באו. הנכסים ליד אחינן לא עמי למימר מכח אבוב דאבא קא אחו דאבא כבר זכר אחינן הנכסים והוה כאלו באו מקחו. וכן משמעוהו הטור. וכמו שרמזתי בפסקי הראשון על מהתייתן דבכורות לדעת הטור וביעמו לדעתי.

ובמה

שכתב ער בענין המשל והכמל כו' מה לא אענה עוד בכחכ פן אחזור ללאת לדבר בהכמה שהגיון והפילוסופיה כפי מעט השגתי ואני רואה שהוא אש זרה בעיני חזונו, אך זאת אבקש מחזוני שיוציא המקום שהסכמים קראו המשל לזרה והכמל חומר כי לפי הגלגל הנושא הוא החומר והכשרה הוא הנירע ודי מזה :

ובמה

שכתב לי מר וז"ל ומה שכתבת שידעת סוד ההכאה בצור מדבריך אהבונן שלא ירדת כלל לחמיות דעתי ואם יש לך פנים אחרים אלו ואלו כו'. לא אוכל לדבר בהסתרות ולדעת מה בלבו דמר. ואף כי ידעתי ת"ל סוד הכאה הוור וחטא מי מריבה בהכרה פנים, מהם מקובלים מהם מעשלים. מ"מ כתבו דמר היה מורה כאלו היה החטא כשעטו בין ההכאה והדבור ולכן כתב מר הואיל והכח היה חסר במאלי' שהוא משה רבן של נביאים כו' וזהו כתבתי מה שכתבתי, כי באופן זה היו נקשרים הדברים בדרוש שבינינו אש הסלע הוא מקום הסמך כמו שכתב מר תחילה. אבל אם כיון כי דבר סתם לא אוכל לדעת היאך נהגשו הדברים יחד ובאו שם שלא במקומו :

ובמה

שכתב מר הראיהני ועבר בזה שכתבתי דברים פנימיים כאלו כו' על האשר שכן הכרגל אלך בכהני אבא תמיון הם לי עד עתרת פז כו'. חזוני אומר שכל דברים אלו גורם מיעוט אמונת מעלתו כי ושאין כ"ח דן אחי לכה זכות כמו שמחוייב בחק המונינו כ"ש לאדון ההמנים כמעלה כ"ח, וזה כי לא כתבתי רק להסתלי' שלא השבתי למעלתו על זאת כי לדעת דברי נגד חזוני כאין מחשבו כמו שמדומה לי מכל דברי מעלתו על כן כתבתי דרך שפלות. גם כי פי המדבר אל מעלתו שהני מחירא שלא יקרה לאגרותיו שוחרקו לאשפה, אבל לא כתבתי ולא עלה על דעתי כזה מינוי על כתבו דמר רק אני גומס חוך שאר ספרי קודם כראוי להם כי כל דברים זה תורה :

ובמה

ששייב לי מר בענין השסק וכדק לי בענין הכהובה אהבר קונטרס אי"ה ואשלחו למר. אך אומר שהאמת עם מעלתו שהכבודות רחוקות כי לא מחשבתי מהשבות דמר. וזה כי אני חשבתי תהלה שהוא מעלה וגדולה בהרואה כל חלקי הכותב על דין ששאלתי ממאורי כי בהמת חפזתי. ומר בכותב חכמה הודיעה, במה ששאלתי חזוני וז"ל והנה פסקתי דלא וראיהי כמות עמדי עד שששמע דבריך. ומה הודיעני מר בזה אם לא להבחינו ולהפחיתני שאירא מלענות על רב. ומכל גוס הדבר נגד רבנים ולא אבוב לומר מה שדעתי על זה. גם הטיירה שכתב מר אישכר בקונטרס באופן המועיל. ולאף שלומים יקבל מר מאבי הזקן ש"ן ומניסי משלם חס"ר כתיב. ומחמת אחי דמר אל ידאג מר, כי ליטיב עמו חסדי עד מקום שירי מגעת רק אם ישמע לעלתי :

(* תשובה זו היא על תשובה מהר"ל בהשוואת סימן ס"ה :

שאלות ותשובות הרמ"א ח

שייך שם למימר מכה אצוה דלכא קא אחינן ומה שפירש
 רש"ב"ס שהראוי אינו משתעבד היינו שיגבס ב"ח או
 כחובת אשה כו' אבל לענין מקבל מתנה בקנין או ששעבד
 לו נכסיו בסדרא טו' עד וכו"ס ה"כ גבי מכירה אם יבאור
 רש"ב"ס כפירוש החכם דהבן מויליא בלא דמיט ל"ל דלדס
 יכול לשעבד הראוי חס' דכוס כדלוי פירש בסדרא ללא
 גרע ממכירה ממש כדלוי שיעבד לו לדידא הראוי על משותפו
 וק"ל עכ"ל דמר. ואף כי איני נכחבז ג"כ סברא זו (לחלק)
 בין שעבד לו בסדרא לשעבד לו סתמא והוא סברת החכם'
 ריש אע"פ (דף ק"ד): מכל מקום קשה לי טובא בדברי מר
 בדבריו אלו, וזה כי מש שכתב שהרש"ב"ס מודה כשפירש
 לו השיעבוד שיוכל לשעבדו וכתב לבסוף דמכירה זו לא
 גרע משעבוד מפורש. וא"כ מאי פירש רש"ב"ס וכשם
 שהראוי אינו משתעבד כך אינו נמכר והלא ראויה כזה
 משתעבד ויהא נמכר ג"כ. וכו דמר כתב כאן כמחשפק
 אם יסבור רש"ב"ס כפירוש החכם' דהבן מויליא בלא דמיט
 ובתחלת דברי מר לקח מר הקדמה זו לבנות עליה כל
 יסודו והכרית מהכרח נאות לדעתי. ועוד אני אקשה
 דכתב מעלתו אם יסבור רש"ב"ס כפירוש החכם' דהבן
 מויליא בלא דמיט ל"ל דלדס יכול לשעבד כו', מי יתן ודאע
 דברי מר, כי ל"ל מכל שכן אם אינו יכול לשעבד דהבן
 מויליא בלא דמיט. ובאמת שדעתו זו מלא לבסברו דמר
 שכתב ג"כ בדברי הטור שהאילו ותופס סברת החכם' שהבן
 מויליא מיד הלקוחות בלא דמיט ימנך לבסבור שצ"ח טוטל
 מן הראוי, וגם שם לא סנחתי. ועל כרחי אינו ל"ל לומר
 שדעתו של מר שאלו לא יסבור רש"ב"ס והטור כ"ל חידוש
 של חכם' לא יסבור ג"כ מראשו. וא"כ אי אפשר לומר
 דס"ל דהבן מויליא בלא דמיט אם לא יסבור חידושם של
 חכם' דל"כ מ"ל דהבן מויליא מיד הלקוחות בלא דמיט,
 ואף כי כבר בטעמי סברא זו לדעתי ובתבתי דסא בזה
 תליא לדעתי מ"מ אחזור ואומר שהם הוא כן דעה אדוניה
 א"כ גם ראויה הרמ"א ששבאחתי בדברי הראשונים חזרה
 לאיסנה. וזה כי מאחר שהוא פירש שהבן מויליא מיד
 הלקוחות בלא דמיט וכבר הוכחתי לדבריו תוספות אין
 העצם תלוי במכירת הראוי א"כ שמעתינן דגם להרמ"א ס"ל
 דל"כ דיכול למכור בראוי א"כ יבולין למימר מכה אצוה
 דלכא קא אחינן:

ועוד כתב מר והשתא חקדק בעיני ונרד לגדון ללא
 מיבעיא לדעת כו' הלא אפילו אי נאמר שאין ב"ח
 נוטל בראי' ואין ראייה מסויגה זו כו' עד מ"מ בלא ראייה
 כו' פשיט' הוא זה אינו ל"כ גשש. ל"ע מ"ל סברא זו
 שהיא כדבר פשוט למר. דהא לרש"ב"ס לא משמע הכי רק
 שהדבר תלוי הואיל ואינו משתעבד אינו נמכר, ובאמת שכל
 זה נמשך לבסור מר שכתב שא"ל לרש"ב"ס לבסור שהבנים
 מויליאין מיד הלקוחות בלא דמיט אי לא יסבור כדעת
 החוספות בדני משעבוד. אבל לפי מה שכתבתי שרש"ב"ס
 סובר לראוי משתעבד כו' כמו שזכרתי בדבריו באתם שדבר
 זה ל"כ לפני ולפנים. גם מה שכתב מר בטעמו של דבר
 שמלוה גובה מנ"ח וכחובה אע"פ שאין נובין מן הראוי
 ולענין כבוד הוי נכסי דלבוש דלכא יותר מוחזק בו. ודחה
 מר טעמו שכתבתי בראשונה דלמלוה נקרא מוחזק לגבי
 חובה ובי"ח דהוא קדם למלוה ואם היום מוחזק. והקשה
 מר דל"כ לא יגבו ממלוה שקדם לכן, זה אינו סברת כלל
 דאימא לא חלקו חכמים בתקנתו דהואיל ותקנו שיגבו
 ממלוה על חלקו בין מלוה למלוה ובכרובת מקומות מליט
 שחירו עליו התלמוד והחכם' כי. ואני תמה מה שדחה מר
 טעמי בתקוה זו כי לפי היראה יקשה מר לנפשיה גם כן
 שפירש שטעם שכתובה גביא ממלוה שלא יפיקע כתובת
 אשמו ע"י הקפות ואשראי אם כן (למה) לא תגבה ממלוה
 שקדם לכתובה דשם לא שייך האי טעמא כלל. א"כ למה

הרמ"א וכו"ן. אמנם דברי החכם' והטור ל"ל מוכרחים
 כמו שהבחי ראשונה. ואף ראויה הרמ"א וכו"ן יתקיימו
 כמו שהכתוב למטה. גם יש לתמוה במה שכתב מר וז"ל
 אכן יש הימם בעיני מאחר שהטור תפס דעת החכם' א"כ
 כבר בע"כ דב"ח נוטל בראוי והטור עלמא פירש כוף סימן
 ק"ד בו' עד והחירון של חוס' אינו חירון מוחלט כו' עד
 והשתא אשר ליישב בו' וכן יראה לכדיא מלשון הר"ן בו'.
 יכל זה הימם בעיני, חזק דכתב מר דמאחר שהטור תפס
 דעת החוספות א"כ סבר דב"ח נוטל בראוי כו' וזה אינו
 דברי מר"ס אם ס"ל לטור דב"ח אינו נוטל בראוי דיינא
 הכי הוא דאין הבנים לריבין להחזיר הדמים דברי החכם'
 לא הולרכו לומר טעמא דב"ח גובה מן הראוי רק לומר
 למש הוא קשה בדני ממונת אבל אי אינו גובה כ"ס דיחא
 טפי, וזה הוא פשוט בדברי החוספות שם פרק מי שמת
 בסוגיא דהסם, וזה לדעת הטור לא קשיא לל כל קושיות
 שסקשו החוספות שם דברי החוספות הקשו ויחמא למה לא
 יוכל להויליא אפילו למ"ד חס' מקשה בו' עד וכו"ס ואכתי
 הלא ראויה לא משתעבד לב"ח כו'. וכל זה אינו קשה כלום
 לדעת הכור דברי כתב דמייירי במקום דמכירתו הוא מכירה
 כגון שאמכור מה שאמכור לך היום מכור לך. ודל"ה
 שמשום זה כתב הטור דמייירי במקום דמכירתו הוא מכירה
 כו' אם כן אינו ל"כ לומר דב"ח גובה מן הראוי. ואין
 להקשות על דברי דל"ס כן מ"ל לטור דאפילו הדמים אין
 מחזירין לכו דברי החכם' לא הויליא זה אלא מכה קושיתם
 שסקשו למש הוא קשה בדני ממונות חיפוק ליה משום
 דאין אדם מקנה בו' וא"כ לדעת הטור שכתבתי קושית
 זו מ"ל שהבנים מויליאין הקרקע בלא דמיט. דזה אינו
 קושית כלל ד"ל דמסתבר לטור דמכה מה דמכירתו אינה
 מכירה א"כ הדין יכול למכור משום דהם אומרים מכה
 אצוה דלכא קא אחינן אם כן אין לאביהם חלק בקרקע
 זו, אם כן מאותו טעם בעלמא אין ל"כ ליתן חמעות דהא
 בזה הדין דאין הבנים מחוייבים לפרוע חוב אביהם
 מבל"ס. ועל כרחי ל"כ מר לומר כן, דפירש דרש"ב"ס
 והרמב"ם ס"ל דמויליאין הקרקע בלא דמיט ולא הולרכו
 בדבריהם רק פסחם דהמכירה אינה כלום שמעתינן מדל"ה
 פירשו דל"ל דפשוט הוא דמכה אותה סברא שמויליאין
 הקרקע ג"כ אין לריבין להחזיר הדמים והוא פשוט בעיני.
 וזה דלפי החירון שכתב מר על קושיות החכם' לדעת הטור
 וז"ל והשתא ל"ל ליישב הקושית שסקשו בחוס' חיפוק ליה
 משום דב"ח אינו נוטל בראוי, אין הכי נמי ומ"מ הוא
 קשה בדני ממונות דלימוד ליה כו'. כלומר ואך הדחה
 אותנו בלא דמיט ותהיה עדיף יותר ממורישך כו' עד וכן
 כתב הר"ן בסדרא שכתב בו' עד ומ"מ קשה הוא שיויליא
 בלא דמיט שברי אינו הוה אביהם קיים כו' עד הלא שכן
 פסקו בשבטנא עכ"ל דמר, וכן הוא באמת בדברי הר"ן
 כמו שכתב מעלתו וכן כתבתי בפסקי הראשון. ולפי זה כל
 מה שכתבתי ובתבתי ראייה מדברי הר"ן בפסקי הראשון
 חזרה וזהם הראייה לאיחנה, שהר"ן סובר דל"כ במקום
 דלא מהכי טעמא דראוי אינו משתעבד א"כ ס"ל דיכולין
 למימר ככה אצוה דלכא קא אחינן. אם כן גם כן נדרון
 דידן שכתבתי לחתנו הראוי אע"פ דיכול לשעבדו מכה תנאי
 וכמו שכתבתי בראשונה מ"מ הוה יבולין למימר מכה אצוה
 דלכא קא אחינן אם לא מטעמים אחריי שכתבתי שם:

עוד כתב מר להשוות בין הפכסים לדעתי, והמה
 רש"ב"ס והחכם' שחולקים שם בסדרא אי דבר שלב"ל
 משתעבד, וכתב מר להשוות דעתן בתקנת ח"ל ובכתובות
 והרד לבומקם של הלכט תראה מה ההפך ביניהם. כי
 החכם' סוברים שאדם יכול לשעבד וכסוי הראויים לו לבא
 לאדם אחר בתמנה או בקנין בו' אם הוא במקום שלא

שאלות ותשובות הרמ"א ח ט

דך מתנה אלו לכל לא להשנות בדיוורם בלד הסיקס מה דין מתנה אלו גובה מן הראוי אלא כאלו היא מתנה בעלמא שאינו אלא קשנא לידו ולאפוקי שבח וראוי, ודברים כאלו לריבוי ביחוד פה אל פה. ומה שכחתי הלכה כרבנן יפה כחבתי דאי לא כן א"כ מוכח מרבי דאף כבוד גובה ממלוה ואנו פוסקים דאס ראווי אפילו גבי כחובת אשכ לך אמרתי דהלכה כרבנן דלוי גובה ממלוה ולא כוונתי לרבנן כלל :

ט יומה שכדקי מר בשאלו ממני שאלוה לו דעתי בענין שומא של כחובה אס הדרא אי לא ו"ל דמר, ונא ארזוי הראוי כבודך אשה שנכתה כחובתה קרקעות ובהים ומקומות בכ"ל אס העשירו אח"כ הבנים אס יכולין אח"כ לסלקה בעמדת מוזמנים ואני פסקתי דלא עכ"ל דמר. הכס גופיה דשבוכל לא ידעתי לא שאלתה סתומה מאד ולכן אעזרך למשש בה כל האדרים שאוכל למלא דרעתי עממו דמר ולהשיב כפי מיעוט שלי :

גרסינן פרק המפקיד (דף ל"ה ע"א) אמרי וברדעי שומא הדרא כו' והלכתא שומא הדרא לעולם משום שאמר ועשית הישר והטוב פשיעא שמו ליה לב"ח כו' וזנה אורחה יבנה במתנה כו' שמו ליה לאשה ואינאבא כו' אנביה אויבו כחובו כו', ומה שמעינן דשומא דב"ח הדרא לעולם, וכבז העור (סימן ק"ב במו"מ) דבין הוא ובין יורשו יכולין לפדוהו. ואס ב"ח דיפס כמו בכל מקום יותר כחובתו כדאמרין פרק הכותב (דף מ"ו) בענין אי לית ליה אלא חד ארעא כו' ע"ש לריך להחזיר ושומהו הדרא כ"ש דשומת כחובה דהדרא, במקום שאס היתא ב"ח היתא אויבה שבומא הדרא. ואין להקשות הרי מלינו דעדף אשכ כחובתה מב"ח שהרי היא מוכרת בלא ב"ד כדאיתא פרק אלמנה מיוזנת (ל"ג) משא"כ בב"ח, זה לא קשיא כלל דהא נעשרים הסה בעמא אמר עולא מבוס חינא ור' יוחנן אומר משום שהין אדם רוצה שתתבזה אשתו ב"ד, הרי שגיי טעמים אלו אינם שייכים לבני שומא דעמא שאין אדם רוצה שתתבזה אשתו ב"ד אינו שייך כלל לענין שומא וזהו פשיעא אלא אפילו בעמא דחינה נמי לא שייך הסה כלל דהא לא הדרא שומא אפילו בב"ח אלא היכא וליכא לתייש לגעילה דלה כמו שכתיב הרא"ש פרק המפקיד שמעינן דלא אמרו דהדרא (ריך) היכא וליכא שום געילה דלה ופסידא למלוה ולכן שייך ביה למימר ועשית הישר והטוב הואיל וליכא פסידא לב"ח א"כ ס"ה גבי כחובה הואיל וליכא פסידא לאשה לית ביה משום (געילה) חינא. והדע דהא פריך שם פרק אלמנה (ל"ו:) מאי בינייהו ומשיג גרושה איכא בינייהו וכו' ולא קמשיב דליכא בינייהו לענין שומא ש"מ דלענין שומא תרווייהו ליחנהו. ומיהו יש לנתוח דהא לומר בינייהו הסיך לדין דהיהו סוגיא דהיינו לענין מכירה בלא ב"ד ולכן נקט גרושה, מ"מ נוסחברא לא שייך טעמא דחינה לענין שומא כמו דלית ביה געילה דלה לענין ב"ח. ואין להביא ראיא דלה הדרא מיהא דליתא (פרק המפקיד דף ק"ח.) לענין דיעא דבר מלרא דהוי שם נמי טעמא משום ועשית הישר והטוב ואפ"ה אמרינן שם דאס לקחה אשה לית בה משום דיעא דבר מלרא וכו' בראש דראיה וז אף כי לכאורה היא ראייה הגונה מ"מ אינה אמתית, דהא כן אמרינן בסהיא שמכתא דשומא שמו ליה לאשה ואינאבא וכו' ש"מ דוקא אינאבא דהא לא אינאבא לא, אלא ע"כ לריבוי לחלק בין דיעא דשומא לדיעא דבר מלרא אע"ג דבניהם משום ועשית הישר והטוב, וכו' מדאמר שם וזנה אורחה יבנה במתנה ודאי הני ארעא דארעא נחית ולא נקט נמי אגבא כחובתה שמעינן דשומא כחובתה הדרא וליכא

יגרע טעמי שנחתי מעממו דמר. והאמת שנשתיב לריבוי למימר לא חלקו חכמים כו'. ועוד אני אומר דיש להקשות לטעמיה דמר וגם לפי טעמי דמה הקשו החוס' פרק מי שמה (דף ק"ד) דאין להביא ראייה דב"ח גובה מן הראוי דהא גובה מן המלוה וכחבו דהיינו טעמא משום דד' נתן. בלא זה נמי איכא למימר דגובה מן המלוה מטעם דכחובה גביה משם. וחו דבלא דבריו ג"כ קשיא מאי רצו להוכיח משם דב"ח פריך מכחובה וגובה מן הראוי הואיל וגובה מן המלוה הלא גם כחובה גביה ממלוה, אלא על כרחו לריבוי למימר דס"ל לחוס' דאין כחובה גובה ממלוה שנעשה אחר וכן כחובה וב"ח גובה אפילו ממלוה שקדמו ואס כן מתולקים כל טעמיה דמר מעלי. והדרתא אני אקשה לטעמיה דמר שכתיב דעס דכחובה גביה ממלוה כדי שלא יבירה כל אדם כחובה באשרלי והקפות כו' כמו שקמו בגאונים שכחובה גביה ממעלעלי, ואני אומי דהיא סוהנה דהרי פירשו הספרים דהעטס לגבו ממעלעלי משום דכל עסקיו בזמן סוה הוא מעלעלי ואסו כמו אשלי דקמחונא כו' דהזרינן דאשה גובה. פורני מהס, אבל בימי חכמי התלמוד לא היה רוב עסקיהם רק בקרקעות ולוה לא תקפו שכחובה וב"ח גובין ממעלעלי דיתמי ולא היה שעבודם רק על הקרקעות, שמעינן דלא חששו חכמים להפסד שכחובה אלא מעלעלי משום דלא היה שם שחפס עלי בעיניהם שכתיב במה שהוכחתי מפרק יש ונחלין בהיהא שמעתיא דלתה לו דגבי כבוד דחירך דרמתא קרייה מתנה לענין שבח והקפתי למה לא חירך וקרוי מתנה לענין ראו דמלוה והוכחתי משום דמלוה יש לו לענין ירושה דין כחובה וחסס עלי מר דהרי רבי ס"ל דכבוד וניול גראוי וכתיב מר דוה היא סעיירא שפסרה בנמלא דהלכה כרבנן עכ"ל, אומר שאמה שלא ראיתי דברי רבי תהלי, אך אמנם לא כל מכל הראוי שהכחתי חסלה רק להחליף רבי ברבנן ולהקשות על רבנן מ"ל דמקרא לשבח הוא דלחא דילמא לראוי הוא דלחא כמו שכחתי הראשונה כי כל מה שהקפתי שם על רבי כי להקשות גם כן לרבנן, ואפשר שלו כיון מר באמרו דהלכתא כרבנן, ולולא זה לא הויל לדעת מה מועיל דהלכתא כרבנן לנדון דידן, ואף בזה לא איכפס לי הלכתא כמאן כי לא נחתי משם רק סברא לקרא מלוה אלא ירושה ראוי. ומה שכתיב מר בסוף דבריו לחלק בין מתנה סה למתנה דלית ביה קנין שמקנה דשב"ל, לא הויל לדעת כוונת מר בזה, כי לענין דבר שאינו בעולם אפילו קנין לא מהני כמבואר בחוס' ריש אע"פ ואפשר שגם רזון מעלתו בכס"ג אלא שהיה למר לפרש. כוף דבר אשכח לאל ואודס לו שכונתי הלהב והשכחים ארזוי על ידי אף כי אינו לדעתו מעמיו. (א"ס לסיח בתשובת מהרש"ל בסוף סימן מענין סעיירא כלל אסס שבהבוחה אלו מלחסי בלחוף סימן ע"א מעט קט מענין סעיירא השתקפו פה ו"ל), ומה שכתיב שאף סעיירא בעלה שנתחלה לך רבי ברבנן ועיקר דחייתך ברבנן לא ידעתי מה תקנה במחלה היתה סעיירא שכתיב בנמלא ועשיו ונשית חתיף שיהי פרפס בכל מקום אל חתיף בשהו שרוב העבדים מן הסעעעיים ואני מן הסעעעיים כאשר הוכחתי בראיות ברורות דחתיף בשהו כשרה כי אינו שוב לו כל עיקר, כי חתיף תקשה על רבנן מ"ל דמקרא לשבח הוא דלחא דילמא לראוי הוא דלחא, הלא האמת כן שברבנן הוא דלחא לראוי ושבת היינו ראו ולפי המסקנא אפילו ממלוה שמעינן כמו שמסקינן לפי המסקנא דהתם רק שחד מ"ד ס"ל לומר דמודים רבנן בנמלוה דנחוק לגבי כבוד מש"ה קמ"ל רב פסא דהלכתא אין הכבוד טעל פי שנים ממלוה כמו שפירש הוב' להדיא, ובמתחלה ממר לא עינת בראה סוגיא הראוי ליתם כמקור, גם לית לדמות אותה מתנה לדין מתנה ולישנא לשמעתיא אינו כן, מתנה קרויה כלומר סעייראס היתה כאלו בא

* תשובה זו נדפסה גם בחשבות מהרש"ל סימן ל' :

שאלות ותשובות הרמב"ם

ולכא להקשויה מההיא דפרק הכותב (פ"ו) אמר ר' אבהו
 זממיה דרב חמא האי מאן דליכא עליה כתובה אשה וב"ה
 ואית ליה ארעא ואית ליה זוזי לב"ה מהלקין בזוזי לאשה
 בארעא האי כדנייה והא כדנייה וכו' וא"כ ללאורה משמע
 דדעתה של אשה בכתובתה ארעא וסוה לה כזונה ואורחה
 וכו', זה אינו דהמקדק שם בפירוש"ו שכתב שם האי
 כדנייה וכו' זה לוח מעות וזו סמוכה על שיעבוד קרקע
 והיא לא נהגה כלום וכו' משמע דלא סוה פועמא משום
 דדעתה כל אשה הקרקע ולא ארעא רק שדי לה שגבסה
 קרקע וכבש"ה יטול המעות שהרי היא לא נהגה כלום רק
 סוה שיעבודה על הקרקע ולכן דין שתקח קרקע בעיקר
 שיעבודה, ולכן פירש שם הרמב"ם שאם הבש"ה חפץ יותר
 בקרקע מהמעות לדיויה יבטין ליה הקרקע דלפיו כח אמרו
 האי כדנייה וכו', שמעתי בסידור דלא תמרוק דופה כח
 הכתובה לטעין קרקע מבש"ה רק גרע פ"י. ולכן י"ל כפי
 עיות דבאי דכל מקום שבמא הדרא בב"ה הדרא ג"כ
 בכתובה, ותו. לא מירי (ע"כ בכתובה מהרש"ל). ומההיא
 דפרק האבשה ניוונה (דף ע"ג) לא קשה מידי דהתם לא
 מיירי אלא בהבש"ה או בהיקרקע שם מקום שגם בב"ה אינו
 חוזר, ויבד ראוי דע"כ דעיקר שיעבודה על הקרקע שומא
 סדרה פדאמר פ"ק דב"ק (דף י"ד) שום כסף מלמד שאין
 ב"ד חקקין אלא לנכסים שיש להם אחריות ומאי יניחו
 קרקע ש"מ דעיקר שיעבוד של נזקין על הקרקע, וכן
 כתבו הסו"מ ומיירי לה הרמב"ם והמדרש ריש ב"ק ומ"מ
 שומא הדרא כו' כמו שמשמע פרק המפקיד (דף ל"ה)
 בשמעהא דשומא סדרה גבי הסוה גבא דאפקיד כיפי כו'
 דפריך ליתא קסבר רב נחמן שומא סדרה אע"כ דהתם
 לאו ב"ה היה אלא שומר שפסע שדיו כחזוק לטעין שיעבוד
 על הקרקע דמנוכה פ"ק דב"ק (דף ד') גבי ארבעה ועשרים
 אבות חייקין דהוי ר' חייה כו' ואפילו ב"ה עלמו עיקר
 שיעבורו על הקרקע דמנוכה בתוס' פרק שבועת הדין
 (דף ל"ד) גבי נשבעין על כפירת שיעבוד קרקעות.
 משה אישרלש בקראקא :

אלהים הלא גם הם אין בנייהם רק משמעות דרשין. ולכן
 נראה לומר שאין לריך לפרש חלוק שבין רבי יוחנן ורבי
 יתחקר כי הוא (בבב) כשמש בלתיים כי רבי יוחנן סלומד
 דינין מויו סובר שבן נח אינו מלואו רק לשמור סמוכה
 סמדיו ולדון בין איש ובין אחיו ובין גרו משפט יושר אבל
 אינו בדרך דיני ישראל שסמסר לו משה מספיק רק כוח
 חק נימוסי, ולכן לומר דינים מספוק ויו לומר סג"ש
 מדכתיב כי ידעתיו וגו' שעדיין לא ימחה סחורה ולא היה
 לאברהם דינין אלו שיהיה לנו בסויה, ואע"כ דרשין (יומא
 דף כ"ה) עקב אשר שמע אברהם בקולי מלמד ששאר
 אברהם אפילו עירוב בש"י. אם כן שמע מינה סמוכה סוכב
 כפי סחורה וסמלו אפילו מלוא מדרבנן, מכל מקום טבל
 לומר אם הוא שמר האשי ביומו לא שמו רק החק סניוספי
 סמסר להם דסייו ז' מלוא בני נח דמי לנו גדול מלואו
 אביו ועקב ע"ה אשר נשא שתי אחיות, אלא ע"כ לריכין
 אלו לטורות ולומר כי סכחו ששאר למען אשר יאה וגו' לא
 קאי דק אלוהן שבע מלוא של בני נח, ולכן סובר ר"י
 דלמידן דיני בני נח מויו כי דיני בני ישראל למד ודיני
 בני נח למד, ורבי יתחקר כוח אחרת עמו ולומר דיני
 מלתיים סג"ש דוקרב זכר סביא וגו' לומר לומר שדיני
 בני נח כן אוחן דינים ששלו ישראל בסויה ולכן סובר אוחן
 מקרא האמר בסויה וסכל אחד. כן מראה לפרש סוגיא זו,
 ואף כי סרמ"ם פסק בהלכות מלתיים שאין מלואין לדון רק
 שבע מלוא שלהן מכל מקום בלא מלוא מחוייב לדון
 דיני ישראל, וכדון שפליטו סכוח סג"ש אלא אחד משבע
 מלוא שלהן. גם מראה לפסוק כרבי יתחקר מדקלל ופירא
 סגמרא כתייה למיפך מאי בנייהו כו', ועוד אחת מדפריך
 בגמרא (סנהדרין דף כ"ו) דינין בני נח איפקוד וסביא
 עשר מלוא נלכו ישראל כמרה שבע מלוא בני נח וסוסיפו
 עליהן דינין ושבת וכבוד אב ואם ומשמי אמר רבם כד אבס
 לא נלרכה אלא לפניה אבס וסמרה, והנה רש"י ז"ל פירש
 עדה ועדים להיות דין סנסהדרין של כ"ג כדאמרין עדה
 שופטת ועדה מלל וכן נח אינו מוחר ככוי כדילפין
 לקמן דכן נח נלרכה כעד אחד דינין אחד, והנה פריך בגמרא
 אפ"ה מאי וסוסיפו עליהם דינים אלא אמר רבא לא נלרכה
 אלא לדיני קסוח ועירש"י בשכלו דיני קסוח דין
 נח אינו מוחר על דיני קסוח דכתיב ויו וסמסר בני
 אברהם כתיב דרקע ומשפט דסייו דינין וקסוח לאו משפט
 סוה דקסוין ליה טפי מדמייה, הנה פריך בגמרא אי הכי
 וסוסיפו עליהם דינין מיבעיה ליה, פירוש דהוה משמע
 סכוסויה עליהם בהלכות דינין אבל גם כן יהו לכה דינין
 ככר ושקיל וערי עד דקאמר אלא אמר רבא האי סנהא סנה
 דני מנשה סוה דמפיק דינין וברכת סמס ועייל סירוס
 וכלאוס דתיב כו' ע"כ ססוגיא. והנה מדקדק וגאמר
 שמוכה סוה משה ססלכת סוה כרבי יתחקר שעל כל דיני
 ישראל בכלל ובפרט נפקדו. דלס לא כן אלא ססיה להם
 מקלה דינים למס ליה לרכה כסחילת סברתו שלא ידע אי"כ
 דדינין מיבעיה ליה לדחוק ולומר לא נלרכה אלא לדיני
 קסוח סלח גם כן דיני משפט נמי יש מהן שלא נלכו,
 והיה לו לומר בקשר לא נלרכה אלא בשאר דינין (דרבנן)
 שלא נפקדו מתחילה, אלא ע"כ לריכין אלו לומר ססלכת
 היא כר' יתחקר שעל כל דינין ביהד נפקדו כדרך סניטו
 לישראל בסויה. גם מבטל סמור הגדול רש"י ומנשו סוסס
 יכולין אלו לדקדק דסלכת סוה כר' יתחקר מדוואך לביא
 ראייה על כל דבר ופירוש שאינו ככוי נח כגון ערס ועדים
 וסמרה ודיני קסוח משמע דוקא סוכה שיש לנו דינים
 מוכותם שלא נלכו אבל כמס שאין לנו לא סויה אוחן
 מכלל ולחלק אוחן רק סוה בכלל דיני ישראל. ואם יתחכם
 ארס לומר סלח רש"י ז"ל נקט קרא סביא רבי יוחנן ספירס
 גבי אברהם כתיב דרקע א"כ משפט א"כ ש"מ ספירס כר'
 יוחנן

י גרסינן בסנהדרין פרק ארבע מיתות (דף נ"ו) אר"י
 שבע מלוא נלכו בני נח דאמר קרא ויו ס'
 אלהים על כהרס לאמר מכל עץ בגן אכל תאכל ויו אלו
 סדינין וכן סוה אומר כי ידעתיו אה אשר ילוס אח בניו
 וגו' ס' ז' ברכת סמס וכן סוה אומר לא יתק לך אלהים סרס
 אלהים ז' פ"ו וכן סוה אומר לא יתק לך אלהים סרס
 וגו' כו' עד כי אחת רבי יתחקר תני איכא פ"ק ז"ל אלהים
 זה דייב כשלמא אלהים זה דינים דכתיב וקרב בעל סביא
 אל האלהים אלא ויו ז' ע"ו מנ"ל, רב סחסר ורב יתחקר
 כר ארבייזי ז' אמר סכו מרס מן סדרך אשר לויים עשו
 להם וגו' וחד אמר עשוק אפרים רלון משפט כי סוהיל
 הלך תבוי וז' פירש"י ז"ל עשוק אפרים מיד סוהאיו ורלון
 על ידי כשפיו של סקב"ה סוהיל וסלך אחרי לוי בניאי
 סבעל וברין בגמרא מאי בנייהו (פירוש בין ר"ח ור"י כר
 ארבייזי) ומשני איכא בנייהו כותי עשבה ע"ו ולא ססחוסה
 לה למ"ד עשוק משמע עשייה מחויב למ"ד כי סוהיל הלך
 אחרי לו עד רחל כתייה ופלה לה ע"כ סוגיה סגמרא. ויש לנו
 להקסוב על בעל סהלמוד למס פריך ויהר מאי בנייהו על
 משמעות דרשין של רב סחדל ורב יתחקר כר ארבייזי יותר
 מכל רבי יוחנן ורבי יתחקר דפליגי אי ויו סוה ע"ו או

ס' א"ה סלמ ססונה ז' מוכה מוכס סוה אם ססויה
 סנייה כתיב יתקל איך יד' לזוס אס סוין ישראל, והנה ססונה
 ז' מוכה סלמ ססונה כסויה כעין דסוס סכר סיימוייה ססוסים
 כפאן סר"ס פסוח ז"ל (וסכל פני ססוה לו כדווס מלפוט) :

זחוק, אי משום הא לא חיריא, ד"ל דמחא מימיהו נקט. אף כי רבי יוחנן הנאמר במתמלא ראשונה, אבל מכל מקום ש"כ הוא מתחוק לר' יצחק דוקובד בעל הבית וגו' נאמר בדברי שומרים ולא בנקבות. א"כ מכל סליו ש"מ שכן נח מוזכר בכל דיוני ישראל ככל תקוחיו ומשפטיו. ואם יכעון הכעוץ שמה הסלכה היא דבהא דבי משה דאפיק ד"ב ועיול ס"ך, זה אינן דברים של פנים דהא ר' יוחנן ור' יצחק עפי היו יודעין הכרייהא יותר ממנו ולא שמו לבס לדבריה כי היו יודעים שאינה עיקר ולא מיתמיה כי ר' חייל ור' אושטיס, ומעטם (זה) פסק האלפסי ומייתי במס"ג כחמימיר ורבה גני בור הגולה אע"פ שהירושלמי כ"ג עליהם ועיין שם בדבריהם. ואין להקשות ולומר דהרי נפקת השוכר אח הפועלים (דף ז'): אמרו אסור לכותי לפרס בכמה שלנו דמיכר לן כ"י מדקא שאומר בני נח מלוין על הסידום ועוד משום לפני עור לא תתן מכשול וכן מייתי לה במס"ג לפסק הלכה, א"כ ש"מ היה לנו לומר דהלכתא כהנה דבי משה דמפיק ד"ב ומיילי ס"ך וא"כ סדרא קושית לדוכתה דבני נח לא נלעוו אדיוין, דלדברא דהיא הוהתה דמקאמר לשם כ"י מדקא ולא אמר כהנה דבי משה ש"מ דלית הלכתא כוהיה דיוין וכו' ולא כ"י מדקא דמפיק סירוס לחוד. ואין להקשות דמתחילי ק"ד ע"י (דף ז'): הרי ר' יוסף מתי דבהבי עמד וימודד ארץ ראה ויהי גוים מה ראה ראה שבע מלוח בני נח שקבלו עליהם ולא קיימום כיון שלא קיימום עמד. והסיון להם א"כ ש"מ שכן נח אינו מלווה עמה מלוה כלל, זה אינו כלום שכרי הקשו בגמרא האגורי תאגור א"כ מתיי חובה נשכר ומתיי אמר רב יוסף לומר אע"פ שהן מקיימין אותן אין מקבלים עליהם. שכן אלא כמי שאינו מלווה ושופה דלמר ר' תינא גדול מלווה ועושה ממי שאינו מלווה ושופה, ופי' ר"י ז"ל מה שייחא אינו טובהן אלא שאין מקבלין שכר אם מקיימים ע"כ, א"כ ש"מ שעדיין הם מתחייבין כדלפנינו. א"כ כוהנה וזינרנו שדין בני נח בדיוני ישראל הואיל ומלווה עליהם. ואם בכל זאת יתקשה המתקשה להטות אנו משמעת דבר זה ורואה לחלוק ולומר שדיונים של בני נח אינן כדיוניו, אף אנו נאמר לו כך מדדך זו דגרסינן בב"ב פרק הגזל בתרא (דף ק"ג.). הניא ישראל וכו'י שפליג לפרך לדין אם אהי יבול לכותו בדיוני ישראל וכו'י ואומר לו כך דיוני דיוני אומות הטובים וכו'י ואומר לו כך דיוניו ואם לאו נאון עליו בעקשין דבני ר' ישמעאל ר' עקיבא אומר אין נאון עליו בעקשין מפני קדוש השם, שירש רש"י בעקשין, בעלילות עד שפוערין הישראל ע"כ הסוגיא. ושמיטין מן הכא דע"כ לא פליגי ר"ע ור"י אלא לבוא עליו בעקשין אבל לדון אותו בדיוני ישראל כ"ע לא פליגי שדין אותו ולריך לשמוע כשידנו תקיפה עליהם. והואיל וזינרנו וכוהנה שדין כותי בדיוני ישראל אינן כותי עם ישראל כשני יומילים, נבוא ונקפין אל המקום אשר יצדק הולכים לשם ונדבר על המעשה אשר נעשה בעולם. הנה הוא איש בשרך לעו אשר וודע שמו במרחקים. דלה דלה מים, עמוקים. מימי מתוקים. גזר ומקום, יברכהו שובן שחקים. הוא האילן הגדול אשר פרו למאכל ועלכו לתרופה, אמרתו לרופה, הוא ה"ס הגאון מהר"מ ר' א"ר מפדוואה, והנה שם מגמותיו רעיונו ומתבונניו ובהקפת עם אחד מאנשי ארצו ומגדוליה דעיינו יענילומר והוא אחד מן מדפיסי הספרים, והסמינו יחדיו להדפיס החיבור הגדול משה תורה אשר חזר הרב הכולל האמתי רבינו משה בן הרב המובהק שדין רבינו מיימון. וכאשר חזר בן אהלו לעשות בכו"ס עד שלע"ע נגמר הדבר והנה אותו בשגלו סוף עד אשר לא נשאר בחוק חזר חזן, וסלק המאסל עד לא נשאר בה אפן. והנה קם אחד גם כן יענילומר מעשינו הארץ נגדו ואמר אעשה גם

ה'סוד הפשוט הראשון הוא בפרק לא יחפור (דף כ"א): אמר רב הונא האי בר מבוהא דלוקים ריחיא ואחא בר מבוהא חכמים וקא מקוים גביה דינא הוא דמשכב עליה ומשמע מדקאמר ואוקי גביה שטתא דבר זה (בידעטו) ואפ"ה יכול לעכב עליו, אם כן הרי לפנינו שמדינתו אין לו ליענילומר שני לדפוס זה כלל והגאון ה"ל היה יכול לעכב עליו כפי שהוכחנו לעיל, וכן מלוה על הדיונין של ישראל רק שבעות ידם תקיפה עליו מ"מ נעשה מה שעליו מוטל לעשות ומחוק דיון כדפרישית, ואע"ג שהרב אלפסי והרא"ש פסקו דלא כרב הונא דקם ליה כיחידאי מכל מקום אומר אני שיש להתיישב בדבר שהרי במדרכי (פרק לא יחפור) מייתי בשם אביהבך ו"ל מבוי הסתום משלשה לדין רק צד אחד הוא פתוח לבנות בו. ודר ראוין אלל כופו הסהוה וצא שמונה לדור כנגד האל הפתוח שאין כותי יכול ליינם לבנוי אם לא שיעבור על פתח שמי"ן דינא הוא דמשכב עליו דרר הונא עכ"ל, א"כ משמע שהלכתא כוהיה דרב הונא דמדינתו דאייס מיניה, אלא ע"כ לריבין אנו לחלק דבדבר דבני היקא כנון הכא גני מבוי שפירא יזיק לו כ"ע מודו דהלכתא כרב הונא, ואם כן כדון דין נמי בריא היקא הוא כי היענילומר שהני נתן להכריזי שכל ספר יוזל וסוד פפי מהגאון. ומי ראה זאת ולא יבא אליו לקנות ממנו ויבול הוא להויל כי הוא מעשירי אדון, לכן גם בדיוניו הלכתא היא כרב הונא ולדון בן נח שדין ישראל ולכן מחוק (דיון) כדפרישית. ואין לומר דבשום שום מנחות או איבה קול דבדר ונעבוד קו המשפט, דבר זה אינו כדמפרשים בעלי הסוס' אשר מימיהם אנו שותים יוש פ"ק דע"א (דף ז') דבדר מתק וממכר לית ביה איבה משום דכל אחד יוכל להטל ולומר אינו לריך לקנות ולמכור, עיין שם בדבריהם ולכן לית דין לריך בשש :

ה'סוד השני הוא חד קל הסולך קדמה יושר והוא ג"כ בפרק לא יחפור (דף כ"ב) דגרסינן שם רב דימי ממכדעא יחיית בגונרות כססיה א"ל ריש גלותא לרבא פוק חזי אי זורבא מרבנא וזב נקוט ליה שוקא, וסופי לעו חור גדול רש"י ז"ל בפירושו שפירש נקוט ליה שוקא הכרז שלא ימכור אדם בגונרות בעיר עד שימכור הוא שלו, וכן גרסינן בדברים (דף ל"ח ע"א) אמר רבא שרי לגורבא מרבנא לארורתי נפשיה ולימיר זורבא מרבנא אלא שרי לי חגריא ברישא דכתיב ובני דוד כהנים היו וכי כהנים היו אלא מה כהן נוטל חלק בראש אף ת"ח נוטל חלק בראש, אם כן ג"כ נוכל ללמוד מזה בלא דשמסם ישראלים דינא הכי הוא שהגאון ה"ל ימכור שלו בראשונה. אך ענה אף ע"פ שדיו נמי הכי הוא מ"מ היענילומר לא יקבל עליו דיון ולכן לריבין לגדור גדר שלא יקנה בו. ואין להקשות ולומר כרי אמרינן במסכת אבות (פרק א') כל המשפטת בתנא חלק בו' וא"כ בודאי הגאון בעי חיי ואינו רואה ליהנות מתורתו, הנה זה הכל כי כבר קדם לנו הנהר

שאלות ותשובות הרמ"א

חזירו קודם. ולכן לית דין לר"ך בשש כי הגאון הלך וזה כדויו להיות מוכן ומוזמן למכור ספריו רחשונה וד"ל:

היסוד

הרביעית אשר הכיין כגון עליו הוא בפ"ד דכתובות (דף י"ט) דגרסיין הסה אסור לפסחוס ס"ח שאינו מוגה חוץ ציתו יתר משלשים יום משום שנאמר לא תשכן בארץ עולה ומפרש בארצו וכן בהגבחה מיימוניות פ"ד מהלכות ס"ח דלאו דוקא ס"ח אלא אפילו נביאים וכתובים ושאר ספרי קודש כגון התלמוד ופסקי ההלכות לדין שחורה שבע"פ ויחנה ליכתב וכ"ש הוא דעיקר מה שאנו פוסקים הוא התלמוד ותשר ספרי המחברים ואם יהיה הספר מועטם בקל יבא לטענה דק"ל לאסור המותר ולהחיר האסור וכן לטעה העמא כו'. וכן גרסיין מני פרק לא יחסור (דף כ"ח ע"א) אמר רבא הני חרי מקרי לרדקי חד גרים ולא דייק וחד דייק ולא גרים מותבינן הסווא דגרים ולא דייק דשנשחא ממילא נפקא רב דימי מהכרעה אומר מותבינן הסווא דייק ולא גרים מותבינן כיון דעל על דכתיב כי ששת ימי יבש שם יואב וכל ישראל עד הכרית כל זכר באלוהים כי אחא לקמים דודו ח"ל מ"ע עבדה הכי ח"ל דכתיב כל זכר ח"ל והא אן זכר (בסג"ל) קרינן כו' עד שקל ספסרלא למיקטל לרביה שנאמר ארור עושה מלאכה ה' רמיש ע"כ בסוגיא. כהה לא פליג רבא אלא בדגרים ולא דייק אלא בשש אחד דייק וגרים והשאי גרים ולא דייק פשיטא מוקמינן דייק וגרים שלא יעשה מעשה יואב. ולכן גם אכחנו כדון דידן ראו לכל ישראל דלא ליקו בארור ולקיות ספר שאינו מוגה ועבור על לא תשכן בארץ עולה. ואם יעשו בעל דין לומר כהה לכל אדם ידוע שאנו המדפיסים אדפטא דפשיטא קא עבדי זכא ח"ל ככר ח"ו היתה החורה משהכחה מיראל וכן ראו לנוש לדבר שלא חיפוק ממנו חורבא. זה אינו כלום שכרי כבר פירשתי שדבר מהך אין שייך בו איבה כי נוכל לומר הספדים הללו אינן לריבין לנו. ועוד כי מושכל ראשון הוא שאנו המדפיסים אדפטא דפשיטא קא עבדי זכא ח"ל ככר ח"ו כדך שפוסקים בשאר דברי סחורו ולכן גם אם יפסידו פעם אחת לא ימנעו מחמת זה מלדפוס ואדרבה יסו בסוליס למלאות הסחוריס. ואם יוסף השואל לשאלו סוף סוף ממחמת שלא לשמח בא לשמה ויחיה את ישראל ויאך נשמח לו רעה חתה עובה. (ח"א אחא אמור לו היא הנוגת. מדגרסיין בבב"ב פ"ק (דף ח') אפירא סורמיא אימייה שבור מלכא שדרא ארבע מאה דינרי לקמים דר' חמי לא קבלינאו ושורתינאו לקמים דרבא וקבלינאו שמע רבי חמי ואיקפד אמר לית ליה ציבוס קאזרס השברנה פירש לנו רש"י ז"ל כשיבוס זכוח שבידס אלהותיה לנדק שבדייסם שיכרו ריקן ורבא ומשני משום שלום מלכות. ח"א ש"מ שפילו רבנן לא קאמרי אלא משום שלום מלכות. והואיל ובגדון דידן ליבא הששא משום שלום מלכות כדפירשתי לעיל בשם הסחוסות ודלי ראו וכוון הוא למועט מהס דבתי ומוכוח כל זכר כהה. קבלי למינין שבהון ח"ל זכר צדו לנקוט לו שוקא גרישא למכור ספריו רחשונה ותלא (יקנס) שום אדם ספר מיימוני הנדפסים מחדש מקרוב בלא כי אם היואל מחמת יד הגאון ח"ל או באי כחו. לכן לישקול ולומר לקטוע. במקטע דפרזלא על כל מי שיעבור דרכו ודינו. גם אכחנו מסכמים * ממדין ועשפחון ממדין כדויו חרס שמחא בגזירת עירין ובחאמר קדישין על כל תלמוד ואורב קטון וגדול שם הוא שלא יקנס שום אדם במדינתו מן הכר. ס' החשים ח"ל מאלות סיואלין מחמת יד הגאון ח"ל א' מנכ". וכל מי שפורץ יפגענו מויה דרבנן

הגדול הרמב"ם והשפיע לנו משכלו בפירוט המשניות שלו כי דבר זה שימטר סחורתו בראשונה הוא חלקו ומחלו משלחן גבוה בתרומה מן הגורן לכסן ומעשר ללוי אכן כפסוק בדין כדלעיל, ועוד ראו על כל אדם להנות גאלון ח"ל מנכסיו ולתכלי מלאי לביבוס כדי לקיים מצוה והגיה ידו וילקח דכן פסק בעבור י"ד סומן ומי שמשפיק לאחרים מנכסיו מקיים בו והגיה רבו:

היסוד

הגדול השלישי, כהה הוא במדרש (תורת כהנים פרשת צבר) ובי חמכרו ממכר לעמיתך או קנס וגו' למדה חורה דאם בלא תקטות אפיה מיד עמיתך וכן למיניה, כהה חרס כסדיו מפרש פשיטא לא היה הגאון ח"ל רק בהדר מבני עמי הארץ וכן כדון והדין עמו כ"ש וק"ו ענה. ואין לומר דזכו דוקא כשהכחיו וישראל ותימן בערך ובבקה אחד אבל כשהכחיו מוילי עפי שרי ליקח ממנו כדי לסרויה כמחור, הנה דבריס אלו ג"כ הכל המה דתא דגרסיין פרק איהו נשך (דף ע"ב ע"ב) הני רב יוסף אס כסף תלוה את עמי ודתי עמי קודם עמי ועשיר עמי קודם כו' ופריך בגמרא עמי וכוחי עמי קודם פשיטא ומשני אבד רב נחמן אמר רב הווא חנא לא לרבה אלא דאפילו לשחי ברביה שנאמר לנכרי חשך אפ"ס דוחה עשה של אס כסף תלוה עשה ו. כ"ש וק"ו כאן כדון דידן שבהון זכר כדון להיות בין בראשונה. ואין לומר דדוקא הסה שאינו מפיסד משלו אלא שאינו מדין אבל במקום שמשפיד ישלו כי כהה אינו לר"ך להקדים לישראל וס החילוק בתלקוס פרק מי שהשחך (דף ק"ג) וותן כיסו לנכרי ט' ואמרינן בגמרא חומר רבא לא שנו אלא כיסו אבל מתיאס לא ח"א ש"מ שש חילוק בין פסירא דקרגא לפסירא דרווחא, וכן מחלק שם בשם פירושמי' בסמ"ג בהלכות חו"מ דלא מיקרי דבר האבוד אלא אגרמא דקרגא. אומר אני שאנו דגרבים דבר האבוד סס דהא כסדיו גרסיין פ"ק דע"י (דף כ') ובפסחים פרק כל בעה (דף כ"א:) מתיא לא תאללו כל זכר לאשר בשעריך חתונה ואכלס או מכור לנכרי ח"ל כי אלא לגר כתיבס ולנכרי במכירה לגר במכירה מניין ח"ל חתונה או מכור נתלא אחא אומר בו' פירש רש"י וקאי לגר דלעיל מניה לגר חתונה ואכלס או מכור וסדר פריך כתיבס לנכרי מונן ח"ל חתונה ואכלס או מכור לנכרי פירש רש"י ודרוש חרווייהו ואכרי דלי אנכרי ככתוב אבא דלנכרי אסור ליתנה הכי איבכיה ליה למיכתב חתונה ואכלס לגר אשר בשעריך או מכור לנכרי ולא מני למיקרי קייס דתייה אנכרי. ר' יהודה אומר דגרבים ככתבן לגר כתיבס או לנכרי במכירה ופריך שפיר קאמר ליה ר"מ אמר לך י' יהודה אי ס"ד כדקאמר ר"מ לכתוב רחמנא תהנגס והכלס ומכור או למס לי ש"מ לרבייס ככתבן הוא דחא. וה"מ הויא לאקדומי חתיבס דגר למכירה דנכרי פירש רש"י אס יש גר דתמכרו לנכרי ולהכי חתא או למועט הכי לגר אשר בשעריך חתונה והוא עיקר מלוה או אס אין גר מוכרס לנכרי וסדר פריך לר' ומשני כיון דגר חתס מלוה להחיותו וכוחי אי חתס מלוה להחיותו להקדים לא לר"ך הרב. ע"כ בסוגיא. וא"כ נאמר דע"כ לא פליגי ר"מ ור"י אלא לארצויה קרא להיות גר קודם אבל כה' כ"ע מורד דגר קודם ואע"פ שמשפיד בקרנא שלו מ"מ הוא מחוייב לקיים לגר אשר בשעריך חתונה, ס'ס כדון דידן שמתוייב כל אדם לקיים מיד עמיתך קודם ואלך נאמר שאך מכלן נלמוד סא דמפרש קרא דמיד עמיתך קודם הוא אש"ג דסחי מויל גביה סא דפסקיין פרק מי שהחילאסו בעירובין (דף מ"ג) ר"מ ור"י הלכס כר"י ור"י. האמר כהה ללאקדומי לא לר"ך קרא ח"כ סא דלמא. ככתוב מיד עמיתך מיידי כשחיל גביה דאס בשוין עמיתך מדרב לא לר"ך קרא דפשיטא הוא דעל עמיתך גמור הוא חייב להחיות אלא ש"מ דסי' דאפילו כגר כמעט ולחכיוו כהפסד מ"מ

* בזמן הרמב"ם היה כה פירס גבייס לנדת ולהחיס המסרביה נגדס, ועשה פ"ס דיעת הממשלס. וזמנו לאשכר כל ס' ע"ס מוק פל הלאנו באירופס, ועוד סוכנן כוס בלרעס איס אשר לארנפס:

שאלות ותשובות הרמ"א י"א

ומפרש שאומרים בפניה מעשה כחובים דקריסאויס יודוס
 סודה ולא בוש רחובן הודע בו'. ובסמ"ג ובמשה חורס
 שחבר הרמב"ם הלכות סופה (פ"ג) ואומרים לפניה מעשה
 רחובן כפשוטו. והנה קי"ל על זה שרי אמרו ז"ל פרק במה
 נהפכה (דף כ"ב) כל האומר רחובן חטא אינו אלא עושה.
 גם אמרו בגמילה פרק הקורא את הגמילה במשנים (כ"ט)
 מבע"ה רחובן קריא ולא מתקנים. ופירש אהן המפרשים רש"י
 ז"ל משום גזרות וא"כ קשה וכו' מפני הטעמה הזאת שלא
 תשחה ותמות וזולתי אינה כדאי לשמוע נוליא ש"ר על
 רחובן סלדיק ונאמר שחטא ונכחיש המקרא שחאמר ומעיד
 עליה שלא חטא שנאמר ויהיו בני יעקב שנים עשר ואמרו
 ז"ל (שבת דף כ"ב ע"ב) מלמד שכולם דקריסאויס וטוים שלא
 חטא רחובן, והלא על כרחך לומר שהטעם הוא כדי שלא
 ימחק השם הכתוב בקדושה ובטהרה כמו שאמרין עמי
 לשמו בגדול שלא ימחה על המים בו'. והנה מעשה דרון
 ק"ו בדרון דיון. ומה מחיקת השם יתעלה שנהיה מפני
 השלום אלפ"ס דוחה הולאת לנו על בני אדם הכשרים,
 כהנא שלום שדוחה מחיקת השם אינו דין שידחה הולאת
 ש"ר. ואם בהנחת שלום שבין איש לאשתו כך על אחת
 כמה וכמה כהנא שלום שבין משפחה ועיר וכדן. ומהשתא
 ליכא למיפרך ולומר מה להחם (לפניה) שכן אינה
 דוחה אלא עניניה שהיא רע לפניה לחד אכל עבירה שהיא
 רע לבדידות ולשמים שמא אינו דוחה. דזה אינו דברי אפילו
 מחיקת השם דוחה אותו כהנא שלום על אחת כמה וכמה
 וק"ל על מי שבקי בדרכו של ק"ו ומדוחיו. דהו ליכא
 למיפרך על ק"ו זה ואדוחיו. והלא השיבנו מהא דאמרנו פ"ח
 דתרוסה (סוף הפרק) גמס שאמרו להם כותים חנו לנו
 אחת ונעמא אחת ואם לאו הרי אנו מתמאסים כולכם יעמחו
 כולן ולא ימכרו להם נפש אחת מישראל, ואמרין בירושלמי
 (פרק ה"ג) על הדא מחמתין סיגס בני אדם המהלכים
 בדרך ועבדו כסם כותים ואמרו להם חנו לנו אחד מכס
 ונכרוג אחוה ואם לא נכרוג כולם אפילו כולן נהרגין לא
 ימכרו נפש אחד מישראל. ייחדו להם אחד כגון שבע בן
 בכרי ימכרו ולא יכרוגו כולם, א"כ ש"מ כי לא ייחדו אביר
 להליל נפשות רבות כנפש אחד מישראל א"כ ש"מ הוא יכרוג
 עמיהם מטוב שימחו כולן וכאן ואל ימות אחד מכן ואם
 תיביס. ואף בגדול שפליטו היה לנו לומר מועב שיקבל
 מצב המדינה עליו היה לנו למכור נפש אחד מישראל לנגע
 ולקלם ולהוליא עליו דברים אשר לא כן, כ"ס על חבובים
 במאה מבייני המדינה כמו שטעו במעשה אשר אבאר למטה.
 מ"מ ז"ל שאף בזה לא סרו ימין ושמאל מן הדרך. כי יש
 לחלק בין שמוכרין אחוה בידים להביעה או לטומאה חזה
 אביר אבל דברים בעלמא ליהו כלום הוא וערי. והעד דברי
 לא נקט שם אלא חנו לנו אחת מכס ונעמא אחת או נכרוג
 אחוה ואף שם לא אביר אלא לישא וליתן בידים מדקת לא
 יעבדו ולא אמר ולא יהוה י"מ דלא אביר אלא כתיבס מיד
 לוד דסיטו מסידי קטו דמ"מ ס"ק דב"מ (דף ח'): מאי
 מסידי בו'. וזהו דוקא אביר אבל דברים בעלמא שפיר
 דמי. ועוד דרבי אס ייחד להם אחד שרי. ובגדול דיון
 ייחד לנו אחד מהם שאומר הכויב בו נפשויהם של אלו
 הים מנבטת כמו שנתפאר. ואע"ג דכירושלמי דלוחס אחיה
 שובדא האי צר נש דתבטיע מלכותא וערק לוד לגבי רי'
 יסושט בן קרי ומלח מדינה ויביב לכו אביר אכינו
 רגיל דמתגלי ליש חן לא אחגלי ליה אם כמה זומין עד
 דאחגלי ליה ח"ל לדילמוד אלא מתגלי ח"ל ולא כמשה
 עשיתי ח"ל וכי משנת חסידים היא זו. ח"כ ש"מ דלחסיד
 אין לו לשעות, מ"מ נאמר אף כי לא משנת חסידים עשיתי
 מ"מ כדון עשיתי כיהי וכתבנו בראיות דמוחר לספר לשון
 סרע מפני השלום. אך מי יתן ודע אס יש לתקן ולומר
 דילמא דוקא דבור גרידא שרי דומיא דמעשה דרחובן
 סלדיק

דרכן וזאת ופני, וכל המחיק בהם הם כפרס כמשה,
 ומחויבים כל ישראל לנדות החטאים ר"ל בנפשותיהם ולא
 יכופר להם עד ימותון וקבר תמור ההא קבורה. והרואה
 אל הכח"ש וחי יקבל ברכות מאל שרי. עד שיבלו שפחותיו
 נלומר די. נעשה יוס א' ארבעה ימים בחדש אנוג שנת
 ש"י. ואם הקטן סרואה להכחזק כפר של ח"ה ולשחוק
 נלמא את דבריהם, ולא דבר עד כ"ל אלא כדי להחלמך
 להרגיל עמנו בחוך מרוחיהם, לסיח כעבד אחד מן
 הקטנים שנסה. אלא סרביים אשר דבר משה בן לא"ה
 ישראל שלי"ע המכונה משה אסירלש סקראקא :

י"א כתב ההלכות בענין מעשה שנעשה בנדות עמים
 מפני דריפת שלום, יבינו הקורא מעלמו
 מהוך דברי ענין ההתללות בעלמו :

גרידין בינדות פרק הבא על יבמות (דף כ"ה) אמר
 ר' אלעאי משום רבי אליעזר בר' שמעון מותר
 לשנות בדבר השלום שנאמר אבין אוב וגו' אחא ס"ג נא וגו'
 ר' נתן רומר מלוה שנאמר ויילמר שמואל אף אף ושמע
 שאול והרגני וגו' דבי ר' ישמעאל חנה גדול השלום שאף
 הקב"ה שניה בשבילו דמטיקרא כתיב וחרויו זקן ולכסף
 כתיב ואני וקתי, עכ"ל הגמרא :

תו גריקין בנדות פרק ב' (דף י"א) אמר רב יודה אמר
 רב קללת חכם אפילו על חכם כהא באה מנן
 מאמיהופל שכעס שדרס דוד השיחין קפא חסומא בעי
 למישטפיה לעלמא אמר להו מהו לכחוב סם אחספא ומשרא
 בחסומא דליקו אדוכיהם ליכא דלמך ליה מירי אמר כל
 שידוע דבר זה ולא אמרו יתקן בנרותו נשא אחיהופל ק"ו
 בעלמו אמר ומה לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה חורס
 שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים כל העולם כולו לא
 כ"ס ח"ל שרי בו'. למדנו מכאן דמוחר לשנות מפני השלום
 ומותר לעבור על מדבר שקר תרחק. גם דוחה לא העשה
 שבחורה שהיא לא תעשון בן לה' אלוהים. שהיא אזהרה
 למוחר השם כדליתא בספרי פרשת ראה ומנחה סרמב"ם
 ז"ל וסמ"ג במנין המלות. וא"כ אומר ש"ס שדוחה לאו
 של מוליא שם רע דמוחר להוליא ש"ר אס כוונתו לשמים
 ולהליות עוב כדי לעשות שלום ע"ד שאמרנו בזויר פרק מי
 שאמר רבינו יויר (דף כ"ג) גדולה מביעה לשמה ממלוה
 שלא לשם אחר מיעל בו', וק"ו הוא עושה שאמרה
 חורס לעבור מלות ל"ס בשביל כהנא שלום בין איש לאשתו
 כ"ס בין שארית ישראל המפחרין מעט סנה מעט סנה
 שומרי מלות הש"ת וזהו שעת לעשות לה' להפסיד חורוה
 כדי להציא שלום על ישראל ולהסיר מביניהם דברי ריבות
 וקטנות אשר ביניהם ולהרים ממשול מדרך עמנו פנות דרך
 מן התקלות, אך הלב יודע אס לעקל אס לעקלקלות.
 אמנם הוא ע"ד שאמרנו ר"ל בזויר פרק מי שאמרנו (שם
 ע"א) ודוקים ילכו כס ופושעים יכסלו כס מכל ללוט ושחי
 כחויי סס נתחווה לשם מלאה עליהם נאמר ודוקים ילכו
 כס פוח שמתניין לשם עבירה עליו חגמד ופושעים יכסלו כס.
 ומה מאוד נמלא בזה דבריהם באמרה בזה במסכת ב"מ
 (דף פ"ט): ז"ל חוי לי אס אומר חוי לי אס לא נאמר בו'
 ולכסף אמרה כדלעיל. ואל יתקבל המהסלל לומר דלא דמי
 לפוח אלא לפא דאמרין פרק בחרא דיומא (דף פ"ג ע"ב)
 עבירות שבין אדם למקום יוס"כ מנפד ושבין אדם לחבירו
 אין יוס"כ מנפד בו' ואם כן יאמר נמי דלא עדיף השלום
 מיוס"כ ואינו דוחה אלא עבירות שבין אדם למקום אבל
 עבירות שבין אדם לחבירו אינו דוחה. זה אינו כלום וראיה
 מהא דגרידין ס"ק דטוים (דף ו') ואומרים לה בני הרבה
 יין עושה ט' עד עשי למטן שמו הגדול סנהב בקדושה בו'
 ואומרים לפניה דברים שאינה קדושה לשומען היא וכל
 שפחותים ב"ס אכוס בו'. ונמנרע על אחת מהנה מאי היא